

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
őrház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

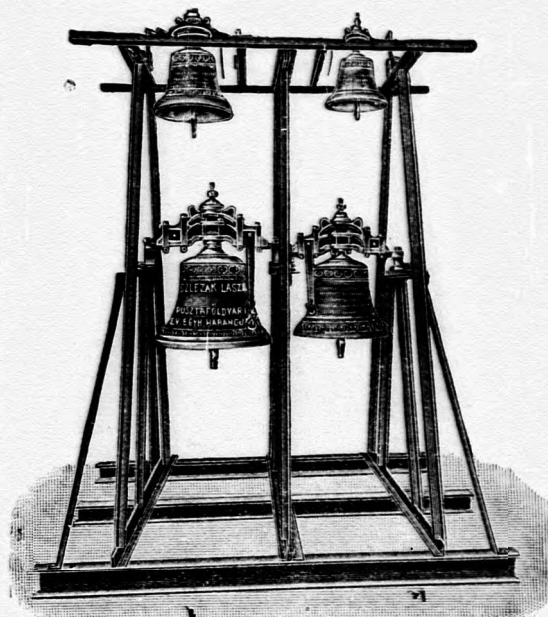
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legujabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadai, zádorházai, orosházai, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Háborús egyházi irodalom.

Fülöp József: Karácsonyi és évfordulói beszédek és imádságok háborús időben. Ára 1 korona 60 fillér.

Fülöp József: Templomi beszédek elő- és utóimádságokkal a világháború nagypéntek és husvét ünnepeire. Ára 1 korona 50 fillér.

Haypál Benő: Az igazság áldozata nyereség. Ára 60 fill. " " Az igaz Isten a mi erőnk és reménységünk. (Egyházi beszéd.) Ára 30 fillér.

Harsányi Pál: Hétköznapi templomi imádságok. (Tekintettel a háborúra és a téli évszakra.) Ára 50 fillér.

Harsányi Sándor: A háború átka és a béke áldása. Ára 60 fillér.

Harsányi Pál: Hétköznapi templomi imádságok. (Tekintettel a háborúra és a tavaszi évszakra.) Ára 50 fillér.

Kiss Géza: Új Magyarország és keresztyénség. (Protestáns családok számára.) Ára 1 korona.

Kiss József: Egyházi beszédek az 1914. évi világháború idején. (Függelékül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság.) Ára 3 korona 40 fillér.

Lc. Lencz Géza: Beszédek és imák háború alkalmakra. II-ik kötet. Ára 5 korona.

Paulik János: Emlék a viharos időkből. (Egyházi beszéd a világháború idején.) Ára 40 fillér.

Pröhle Károly: Az új élet ígéje. (Egyházi beszéd.) Ára 16 fillér.

Pröhle Károly: Háború és vallás. (Válaszul arra a kérdésre: Hogyan éljük át ezt a nagy időt?) Ára 20 fillér.

Raffay Sándor: Világháború és Isten ígéje. Ára 1 kor. 50 fillér.

ifj. Szabó Aladár: A boldogság feltételei. (Nyolc elmélkedés.) Ára 1 korona.

Szabó S. Zsigmond: Virágvasárnaptól husvétig. (Nagyheti elmélkedések és imák.) Ára 1 korona 50 fillér.

Uray Sándor: Bibliai elmélkedések vallásos estélyekre. Ára 2 korona.

Imádságos könyvecskék.

Buday János: Itthonmaradottak vigasztalója. (Tanítások, imák az itthonmaradottak: szülék, hitvesek s gyermekek részére.) Ára 20 fillér.

Csiky Lajos: Istenért, Hazáért, Királyért. (Imádságok hadbavonuló és már a haretéren küzdő katonák számára.) Ára 20 fillér.

Csiky Lajos: A szeretet Istenének nevében. (Elmélkedések és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért.) Ára 20 fill.

Csiky Lajos: Istenre bízom magamat. (Sebesült és beteg katonák elmélkedése és imádságai.) Ára 20 fillér.

Csiky Lajos: Sőhajók a szabadulás után. (Elmélkedések és imádságok hadifoglyok számára.) Ára 20 fillér.

Ezen 4 fűle Csiky imádságos könyvecskéből vegyesen rendelve is

	100	500	1000
<i>darab rendelésnél</i>			
<i>darabját</i>	15	14	12

filléért szállítjuk.

Gyökössy József: Imádságok hadba szállt kedveseinkért. Ára 20 fillért.

Kirner A. Bertalan: Haza védelme. (Ének, imádság, predikáció.) Ára 40 fillér.

Lengyel Gyula: Imádkozzunk szeretteinkért. (Imák háborús időben.) Ára 20 fillér.

Lengyel Gyula: Imák a betegágyon. (Sebesült katonák részére.) Ára 20 fillér.

Muraközy Gyula: Élet és halál. (Vallásos elmélkedések.) Ára 80 fillér.

Murányi János: Szüntelen imádkozzatok! Ára 20 fillér.

Nagy Károly: Imádságok háborús időkre. (Magánhasználatra, az imádkozni szeretőknek.) Ára 20 fillér.

Nagy Vince: Ne félj, csak higj. (Imák, versek katonák számára.) Ára 20 fillér.

Nyári Pál: Ne sírj! (Útmutató a vigasztalás örök forrásához.) Ára 20 fillér.

Petőfi: Legszebb harci költeményei. (A mostani világháborúban küzdő magyar katonák buzdítására és gyönyörűségére összeszedte: dr. Kardos Albert. Ára 20 fill.

Raffay Sándor: Az én imakönyvem. (Háborúságot szenvedők vigasztalására.) Ára 20 fillér.

Ruzsa József: Lelki vigasz. (Imák háborús időben.) Ára 24 fillér.

Soós István: Elmélkedések és imádságok. (Hadba vonult katonák számára.) Ára 30 fillér.

Stráner Vilmos: Lelki fegyver. (Hadba vonult ev. katonáink és itthon maradt híveink használatára.) Ára kötve 40 fillér.

Stráner Vilmos: Geistliche Waffenrüstung. (Ein Kriegsgebetbüchlein zum Gebrauche für unsere evangelischen Soldaten im Feld und für Haus und Familie.) Ára kötve 40 fillér.

Uray Sándor: Az Isten a mi reménységünk! (Kis imakönyv haretéren levő keresztyén katonák részére.) Ára 20 fillér.

Uray Sándor: Kiáltásom halld meg, Isten! (Kis imakönyv a háborús időkre, családi és magánhasználatra.) Ára 20 fillér.

Vásárhelyi Zsigmond: Imádságok. (Hadakozó katonáinkért az 1914-ik évben kitört világháború idején.) Ára 20 fillér.

Portóra az olcsóbb könyveknél 10 fillért, a nagyobbaknál 20 fillért kérünk.

Kaphatók:

Hegedűs és Sándor

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában

Debrecenben.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Gondolatok a feltámadásról.

Irta: **Varga Jenő.**

A feltámadás csodás, de mérhetetlen jelen-
tőségéhez képest szokatlanul rövid történetét ol-
vasom Máté evangéliomából. Most először lep meg
az elbeszélés egyszerűsége, abban minden bi-
zonygató terjengés, minden pathetikus színezés
hiánya. Tovább megyek a többi evangélistákra s
mindössze Lukácsnál találok nyomára némi pole-
mizálásnak, melyben az okoskodásokkal szemben
kezeit és lábait mutató Jézust állítja az okoskodók
s bennük az ő feltámadását tagadó, minden idők
hitetlenei elé. Nem tudom, hogy az apologéták-
nak, a feltámadás tényéről gondolkozva, bizonyí-
tékaik összehordása körül felötlött-e ez a mozza-
nat, de az én szememben ez, mint pszichológiai
argumentum, jelentőségre nézve vetekedik a leg-
nyomósabb történelmi bizonyítékokkal. Annyira meg-
voltak az evangélisták a feltámadás kétségbevon-
hatatlanságáról győződve, hogy nem is tartották
szükségeseznek bizonyítani. Annyira természetes-
nek tartották az eseményt, hogy eszükbe sem
jutott, hogy abban komoly ember komolyan ké-
telkedhetnék. Míg halálának körülményeit úgy-
szólván pragmatikus pedantériával, szinte okos-
kodó hisztórizálással állítják be, addig a feltámadás
tényét egyszerűen regisztrálják: Jézus feltámadott.
Csak a nélkülözhetetlen történelmi elemek szerepel-
nek a történetben, semmi más. Igaz, hogy Jézus
halálának körülményeiben implicite benne rejlenek
feltámadásának bizonyítékai, ámde hogy a ma-
gasztos esemény leírásában a feltámadás bizo-
nyítására s a feltámadott Jézus dicsőítésére szinte
csábítóan kínálkozó alkalmat egyszerűen mellőzik,
ez épen a fontos reánk nézve, mivel a hallgatást
a legbeszédesebb bizonyítéktétellé avatja. Csodá-
latos intuícióval bizonyára megérezték az evan-
gelisták, hogy az esemény nagyszerűségét véle-
mények, okoskodások beleszővésével csak csök-

kentenék s hogy a mellékes körülmények kieme-
lése a minden figyelmet kizárólag a maga szá-
mára követelő, fenséges üdvénytől vonná el a
lelkeket. Nem emeltek hát elé bizonyító érvek kö-
veiből magas bástyákat s nem zárták körül az
egyébiránt megillető dicsőítés mégis csak gyarló
szavainak áradatával, hogy minél teljesebb egész-
ben, minél tisztább zavartalanságban állhasson az
a szemek előtt — mint diadalt jelző monumen-
tum, melyet a síkon helyeztek el. A hatalmas kép
különben sem szorítható keretek közé — maga a
hívó lélek legyen annak az alapja s kereteit az
üdv után vágyódás mérve szabja meg.

*

A keresztyénség alapvető, nagy igazságaiban,
közlük a Jézus feltámadásában vetett hit az utóbbi
időkben különösen nagy próbákra tétetett. Az
egyre rohamosabban emelkedő tudományos fejlő-
dés, magától sem remélt sikerein fölbuzdulva kö-
nyörtelen harcot indított a vallás ellen, tagadásba
véve mindent, ami az ész és természet kivételeket
nem ismerő törvényeivel — szinte — ellenmon-
dásban van. A keresztyénség történelmi anyagának
nagy részét megfosztotta hitelétől, a dogmai ele-
meket pedig egyszerűen a természettudományi
lehetetlenségek kategóriájába utasította. És mert
a művelődés ma már közkinccs, nincs mit csodál-
koznunk, ha a tudományos világnézet széles vizei
a hitelenség sivár, minden lelki tényészetet be-
földő iszapját mérhetetlen területeken rakták le az
emberi lelkekre. Az emberiség, mintha valami
véstes előérzet hatása alá került volna, önkezével
fogott hozzá békéje, boldogsága, üdve örök véde-
lemre hivatott várainak lerombolásához, vétkes
könnyelműséggel zárva el maga mögött a vissza-
vonulás útját, melyet pedig végzetes katasztrófák
elkerülése végett mindig nyitva kell tartani, ha-
csak el akarjuk kerülni, hogy a testi katasztrófák
együttal a lélek katasztrófaivá is váljanak. E rom-

boló munka kikezdte a feltámadás dogmáját is, melyre nézve pedig oly szépen mondja Pál apostol: „Ha a Krisztus fel nem támadott, akkor hiabavaló a ti hitetek“. (I. Kor. 15:14.) És itt bizonyult be, mennyire igazságuk volt az evangélistáknak, mikor a Jézus feltámadását, mint történelmi tény, egyszerűen kijelentették a világnak. Mert a bizonyítékok csak alkalmat nyújtottak volna a tudománynak a vitatkozásra s amily mértékben sikerül meggyöngítenie a bizonyítékokat, oly mértékben veszít a történet valószínűségéből, míg így a tudomány maga kénytelen a feltámadás mellett érveket kovácsolni, hogy vitára kelhessen a hittet. És maga kreál magának ellenséget, hogy legyen kivel harcolni. Így aztán olyan dolgokat cáfol, amiket senki sem akart állítani. Az evangéliom azonban nem vitatkozik. Ennek pedig jótékony következménye az, hogy nem vagyunk kénytelenek a tudomány parancsára szellemi természetünk követelményein a hit érdekében erőszakot tenni. Lehetetlen a feltámadás? Megengedjük. Ámde nem természeti lehetőségéről, hanem történelmi tényről van szó s egy tény épen azért, hogy valósággá vált, kilépett a lehetetlenségek sorából. Így igazolja az evangéliomok bölcselkedéstől ment kereketlensége a Jézus feltámadását, mint történelmi tény.

*

Sajnos, az emberek túlnyomó része, az igazságot keresvén, félúton meg szokott állani. Ilyen félút a hitigazságok felé — lelépve a hit egyedül biztos és természetes talajáról — azoknak kétségbevonása. Csak a kivételes lelkek azok, akik kétkedéssel át ismét oda jutnak vissza, ahonnan kiindultak: a hithez. Ezek az igazi választottak, akikben a hit immár felül áll minden megtámadtatáson. Míg viszont a hitetleneknél is szerencsétlenebbek az örökös kétkedők, mert életük minden igaz cél ismerete nélkül, örök bolyongásban ég ki, legtöbbször a bizonytalanság gyötrelmeinek emésztő lángjában. Ezek a gyöngye lelkek talán föleszméltek volna valami szokatlan rázkódásra. Az élet csöndes folyása, a viszonyok rendes mederben maradása azonban nem kedvezett nekik: nem szolgált megrendítő, megrázó eseményekkel.

*

Hanem, amikor az emberi szellem önhiúsága már-már az isteni hatalom fölé emelkedett, egyszer csak kitört a tudomány gögjét megalázó, a kétkedők és közönyösek szívébe éles vassal vágó, a hitetlenek bezárt szívének ajtain is vésszesen zörgető zivatar. S amit a béke a lélek javaiból részenként elharácsol, azt a háború, szinte egy szempillantás alatt, visszahódította számára. A hitet visszaülteté trónjára, hogy dicsőségesebben uralkodjék a lelkek fölött, mint valaha. A nagy

TÁRCA.

Zsoltár a viharban.

*Haragos, tüzes, fekete földet
Dobál reánk a harcok ereje.
Érciollú baglyok vihogva jönnek,
Huhogva szól a halál erdeje.
Köröitünk minden talpalatnyi hely
Vérrel csorgatott.
Uram, meddig tart a Te haragod?!*

*Holtak hitt ormok zengő torokkal
A poklok minden csatáit állják.
Mit nekik a vér? Mit nekik a jaj?
Nem indítja meg a bércek várát,
Hogy a sziklatorony, lezári szemü
Hősökkel rakott...
Uram, meddig tart a Te haragod?!*

*Föld gyomrába vájt zord üregekben,
Hol eddig tanyát a halál ütött.*

*Mosi az élet ül halotti csendben,
Vigyáz és les a fegyvere mögött.
Pattog a gránát, vad, tüzes ajka
Földbe harapott...
Uram, meddig tart a Te haragod?!*

*Felhöket szántó gépmadarakból
Mérgezeit nyilak röpködnek szerte.
Halál ásít a mélységek alól
A fönt csatázó gépberekre.
Egy-egy lövedék a tengerekbe
Milliókat dob.
Uram, meddig tart a Te haragod?!*

*Vad viharoknak tűzszekerébe
Te fogtad a halál gyors lovait.
Éri korbácsod ólom ütése
Világbirodalmak népek sorait.
Vérnyomokon nő életünk fája,
Ha Te akarod...
Megszentel minket a Te haragod!!*

Dobby Béla.

testi mérkőzés még tart, de a szellem két leghatalmasabb megnyilvánulása között már megtörtént a döntő küzdelem. És a döntő küzdelemből végkép a hit került ki győztesen. Nem úgy, mintha ellenfele, a tudomány teljesen leveretett volna, — ilyen győzelmet ugyan ki is kívánna? — hanem úgy, hogy a hit annak bizonyult, amit a tudomány mindig legszívesebben szeretett kétségbevonni; az élet legfőbb értékének, minden törekvés alfájának és ómegájának, melyhez képest minden más, a tudomány is, alárendelt jelentőségre süllyed. Nem érvekkel jött a nagy zivatar, hanem csak diktált, nem bölcselkedett, hanem egyszerűen rámutatott az elhagyott útra. És az emberek, a tépett szívű, fájdalmas lelkű emberek megértették az útmutatást s mintegy rossz álmóból ébredve új meggyőződéssel kiálták: Én Uram és én Istenem.

*

A nagy rázkódtatás visszaadta a lelkeket önmaguknak. Bebizonyosodott, hogy okoskodással le lehet a hitet rombolni, de nem lehet hitet szülni. Ehhez isteni teremtő erő kell. S valami csodálatos paradoxon, hogy ez a teremtő erő a fizikai romlásban, a halál borzalmain keresztül érezteti legellenállhatatlanabban a maga, lelkeket termékenyítő hatását. Ime az élet a halálban! Ilyen lelki tünemények alapján érthetjük meg a Saulusok megtérését és így magyarázhatjuk meg a lelki vakok bizonyágtételét ama vakon született emberrel. Bűnös-e Jézus, nem tudom: egyet tudok, hogy vak voltam és most látok. (Ján. 9²⁵.) Igaznak bizonyul-e a tudomány ítélőszéke előtt, ami lelki szemem előtt feltárult, nem tudom: azt az egyet tudom, hogy nem hittem és most hiszek.

*

A hit Isten kegyelmi ajándéka s tárgya, mint maga a hit, független az emberi okoskodásoktól. És ha az evangélisták Jézus feltámadásának ténye körül nem okoskodnak, még akkor is nekik van igazuk, ha nem ismerjük el, hogy írásaikban isteni vezetés alatt állottak. Mennyivel másképpen beszél a tudományos készültséggel bíró s épen azért minden iránt több kételyt tápláló Pál, mikor azt mondja, hogy ha Krisztus fel nem támadott, hiábavaló minden hit. Érezzük, hogy ez így is

van, de megfordítva az okoskodást jogos az ellenvetés, hogy valamely tény érvénytelenségéből, Pállal szólva: hiábavalóságából egyáltalán nem következik egy másik tény igazsága. Ha tehát csupán azért kellene valónak tartanunk a Jézus feltámadását, mert ellenkezőleg minden más tárgyra irányuló hitünk haszontalanná lenne — gondolkodóba esnénk. A nagy apostol azonban szavaival kétségtelenül másfelé célzott. Az ő igazi célja a hit értékének kiemelése volt, amihez az alapot az evangélisták egyszerű tudósítása adja: Jézus feltámadott. Így válik a pusztán történelmi tény a hitbeli elmékedések sarkkövévé. Nem bizonyítani kell, hanem vele bizonyítani.

*

Óh mily meghálálhatatlan jótéteménye Istennek, hogy a hitet kegyelmi ajándékul tartotta fenn, hogy nem tette függővé emberi okoskodások igazlátszatától! Hová lenne most ez a borzalmakban fuldokló világ, hová az a sok sajtó szív, melyet a kedveseitől való elválás fájdalma emészt, ha előbb a tudományt kellene megkérdezniök: szabad-e hinni a viszontlátásban — bárha csak egy túlvilági életben is?! Mily megnyugvás, hogy nem kell ezt tennünk! De mily különös, hogy bár erről senki sem világosította fel a lelkeket, hogy bár senki sem igyekezett erőszakkal visszahozni a tudomány által idvezülni akarókat, egyszerre csak megteltek a templomok ritka, sőt eleddig soha ily helyen nem üdvözölt vendégekkel. És buzgóbban mint valaha, tört fel a halál borzalmaitól megkínzott, a válás fájdalomtól megtépett szívekből az egyetlen igaz megnyugvást adó ének: Jézus él, mi is élünk, a haláltól nem félünk! Az emberek nem azért hisznek többé, hogy megnyugodjanak, hanem megnyugodtak, mert ismét hinni tudnak. És már nem kérdik többé, vajjon lehetséges-e, — egyszerűen lelkükbe veszik az evangélisták örözüzenetét: Jézus feltámadott..... A hit rátalált önmagára.

*

Egy halott mellett állottam egyszer, ki az életben nagyon szívemhez forrt. S mikor kérelhetetlenül utoljára kényszerültem tőle búcsút venni, hideg kezén át, melyet még egyszer meg-

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt,

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon 7-85.

*

szorítottam, mintha üzenet érkezett volna hozzám valami ismeretlen világból. Egy pillanatra mintha nyitott kapu előtt állottam volna, melyen át eddig ismeretlen világosság fénye áradt felém. E fényben egyszerre egy alak körvonalai váltak ki: azé, kinek búcsúzóul kezét szorítottam. S egy szempillantásra átalenggett lelkemen a túlvilág sejtelve. Valami kimondhatatlan nyugalom szállt szívembe és szinte érthetetlennek találtam, hogy jóbarámtól örökre akarok búcsúzni. Hiszen találkozunk, mert van másvilág, a halál nem örök. Jézus föltámadott, mi is föltámadunk...

Mindez pedig akkor történt, mikor lelkemet legerősebben ostromolták a kétségek, melyeket a tudomány támasztott bennem — az a tudomány, melyhez meggyőződés végett menekültem. És akkor bebizonyosult előttem minden okoskodás hiábavalósága a hit erejével szemben.

*

Oh mily sokan vélik e véres napokban kedveseik kezét utoljára szorítani! Vajha a szívetépő búcsú pillanatában üzenetet kapnának ama szebb hazából mindnyájan: távozók és otthonmaradottak egyaránt! S én hiszem, hogy kapnak is. Hisz lehetetlen, hogy a megrendítő pillanatokban át ne derengjen az ő lelkeiken is egy szebb, egy boldogabb élet sejtése. S ez a sejtés, melyben a Szentlélek ereje nyilatkozik, a halálról az életre irányítván szemeiket, észrevétlenül a feltámadott Jézushoz vezetí lépteiket, ki a búcsú minden fájdalmát eloszlatja egy igéjével: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is él az!” És a honnmaradtak megtanulnak a viszontlátás reményében várni, tünni, a távozók pedig a földi élet alárendelt értékének felismerésében híven küzdeni és megadással halni meg az igazságért. Jézus is azért halt meg, de föl is támadott. Miért hát

fölöttéb gyötrődni a válás miatt? Hiszen egykor ismét találkozunk.

Boldogok, akik nem láttak és mégis hisznek!

A tőkekamat segélykérvények osztályba sorozásáról.

A tiszántúli főt. mélt. egyh.-kerületi közgyűlés szíves figyelmébe.

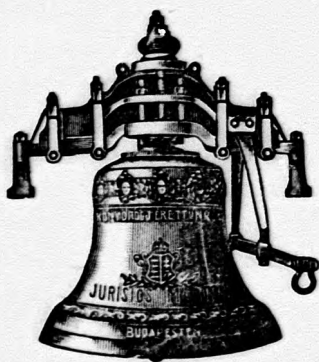
Mint a nagy beteg az ő orvosát, kitől életének megmentését reméli: úgy fogadtuk a konventi előadó úrnak 3113—1914. sz. iratát, mely az újabb tőkekamat segély összegéről adott értesítést. Már csak azért is, mert az iratban kifejezeten azok az egyházak voltak felszólítva a segélyért folyamodásra, amelyek terhes adóssággal küzdenek, vagy nagyobb mérvű építkezések előtt állanak.

Két kézzel, várakozó reménnyel, teljes szívvel ragadtam meg én is a felhívásban fölkinált mentő eszközt, mint egy sokféle csapás által, több mint fél évtized óta gyötört, alig 500 lelket számláló, 4 vallás-felekezettel körülvett, terhes adóssággal birkózó szegény egyháznak lelkésze, hogy egyházamat a lehető segélyezéssel az elpusztulás szomorú sorsától megmenthessem.

A kérvényt elkészítve még 1914. évi egyh.-megyei gyűléshez fölterjesztettem. Az előzetes munkát végző segély-bizottság a legmelegebben első helyen ajánlotta egyházamat a kért 10,000 korona segélyre. A bizottság ajánlata igen szépen s a helyzetet alaposan ismerő szavakban tünteti fel az egyház igazán kétségbeejtő helyzetét. Erdemesnek tartom külön is ide iktatni: „A 143—1913. sz. egyházmegyei határozatnak a megújításával az erősen terjeszkedő verseny-gyülekezettel szemben álló, az évek óta ismétlődő árvíz, tűzvész, talajvíz, szárazság által porig sújtott, tönk szélén álló Kölcse a kért segélyre ajánlatik.” — Sajnos, a fenti szavak mind igazak.

Ez ajánlat nyomán a legjobb reménységgel voltam eltelve kérvényünk jó sorsa s egyházam jövő életének biztosabb volta felől.

De jött az egyh.-megyei gyűlés, melyre a mi átkos rossz útjaink miatt csak nagy ritkán tudok eljutni (a múlt ősszel sem lehettem ott)! Hogy, hogy nem: a segély-bizottság javaslatának mellőzésével kérvényünk a második helyen ajánlottak közé lett sorozva s ezzel kitolva arra a határra, melyen a kért segély megnyerhetése nagyon is kétségessé válik már.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykereszttel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgeteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Pedig a segély esetleges elvesztése könnyen válhatik — a mostani nehéz időkben — végzetessé.

Az igazság ereje arra kényszerít, hogy a való tény a maga meztelenségében tárjam fel. Ezzel kapcsolatosan meg kell említenem, hogy az 1913. évben már nyert egyházam — terhes adósságának törlesztésére — 9000 kor. segélyt. Nos — azt mondják erre némelyek — akkor hát semmi szavad tovább.

De van, sőt még inkább van!

A gyógyszernek — minden betegségnél — csak akkor van meg a kór legyőzését eszközölő ereje, ha alkalmas időben s a betegség természetének megfelelő mennyiségben lesz adagolva; különben ideig-óraig ébren tartja az élet-mécsét, de a végső katasztrófát el nem hártja.

Ilyen súlyos, nagy betegsége sok egyháznak az *adósság*. Eme nagy betegség gyógyítására és így az adóssággal küzdő egyházak életének megtartására rendeltetett orvosszer: a közalapi segély. Kellő helyen, alkalmas időben, megfelelő mennyiségben alkalmazva gyönyörű célt szolgál és azt meg is valósíthatja. Ámde, ha az adagolás elkésett, vagy nem a betegségnek megfelelő mennyiségben történik az: a különben is súlyos bajt csak súlyosbítja. — Így van ez épen nálunk is!

Nézzük csak, hogy is állunk! Igaz, nyertünk 9000 koronát; ámde ezzel szemben összes tartozásunk 18.000 korona 50 éves törlesztéses kölcsön, melynek évi hányada 982 kor! Ennek fedezetére 50 évig rendkívüli adó szolgál. (Érdekes tudni, hogy a rendkívüli adó 157%, ennél magasabb adó a szatmári egyh.-megyében nincsen.) Ha már most a nyert 9000 kor. segélyt a tartozás törlesztésére fordítjuk is, a tőke tartozás kevesebb lesz ugyan, de az évi teher marad — a törlesztéses kölcsön természetéből folyólag — ugyanannyi: vagyis 982 kor. Tehát nem nyertünk úgyszólván semmit! Azaz nyertünk több terhet, mert most már a 9000 kor. évi 90 kor. kamatja is növeli terhünket és így évenként nem 982, hanem $982+90=1072$ korona a tényleges terhünk. Vagyis a rendkívüli adót még meg kell fejeelnünk — 90 kor.-val! Miután a baj súlyosabb lett, világos, hogy a gyógyszer nem helyes adagban lett megállapítva.

Tudva ezt, megragadtuk hát a kedvező alkalmat, hogy a 18.000 kor. tartozás teljes kifizetéséhez még hiányzó 10.000 koronát kérjük az újabb segélyezésre szánt összegből! Ennek megnyerését tette az 1914. évi őszi egyh.-megyei gyűlés a II. helyen ajánlás által: két-ségessé. Ezen szeretnék valamiképp segíteni! Nem kínál-

kozva más mód: itt a nyilvánosság előtt tárom föl sérelmünket, fájdalmunkat s a már összehívott egyházkerületi közgyűlésnek, főként a főtiszteltetű s méltóságos Elnökségnek nagybecsű figyelmét és szíves jóságát kérem oly irányban, méltóztassék a szatmári egyházmegye ajánlatát reánk vonatkozóan megváltoztatni s a kölesei egyházat a kért 10.000 kor. segélynél első helyen ajánlani.

A kölesei egyház — míg birta — szívesen, panasz nélkül hordozta terhét. De ma már a temérdek sok szenvedés és csapás annyira kimerítette erejét, hogy saját lábán, segítség nélkül megállani nem tud.

Több olyan egyház van felvéve a szatmári egyházmegyéből is az első helyen ajánlottak közé, amelyek építkezés miatt kívánják igénybe venni a tőkekemat segélyt.

Ez, szerény nézetem szerint nem helyes! Mert most — épen a jelen és jövő viszonyokra tekintettel — minden erővel vissza kell tartani az egyes egyházakat attól, hogy adósságból építkezzenek. Temérdek adó alany pusztul el a háború miatt, akiknek a helye évtizedek múlva sem lesz pótolva s így a teherbírási képesség is mindenütt úgyszólván a minimumra száll alá.

Sokkal helyesebb volna — szerintem — az újabb közalapi segélyt az olyan egyházak adósságainak teljes rendezésére fordítani, amelyek ezekkel már tovább nem bírnak küzdeni s melyeknek helyzete a háború miatt igazi válságba jutott. Nézetem szerint sokkal üdvösebb, ha iskolában tartjuk is az istenítiszteletet, ha van kinek, mint ha már sem templomban, sem iskolában nem lehet tartani, mert az egyház sem létezik többé.

Ezeket az adóssággal megterhelt, bukó félen levő egyházakat kell a kellő időben használt orvososság által a végső pusztulástól megmenteni. Az ilyenek már benne vannak az árban, ezeket a vízbe-fúlástól meg kell menteni! Azokat pedig — kik még csak a parton állanak — visszatartani attól, hogy a gyilkoló hullámok közé kerüljenek.

A kölesei egyház részére ezen kívül még egy különös ok is szinte mintegy kényszeríti a kért segély lehető megadását, — mert a szegénységen kívül — négy vallás felekezettel kell versenyt tartanunk! De meg azért is, mert az 1913. év dec. 11-én 8772. sz. irattal a hitelező Magyar Jelzálog Hitelbank már végrehajtással fenyegetett meg bennünket, mivel nem tudtunk fizetni.

A fentiek alapján legyen szabad kérni és remélni, hogy a főtiszt. s méltóságos egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyének reánk nézve sérelmes határozatának

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

megváltoztatásával s az 1913. évi egyh.-kerületi közgyűlés határozatának felújításával a kölcsei egyházat első helyen fogja ajánlani a kért 10.000 korona tőkekamat segélyre.

Kölcse, 1915 március 5.

Tariska Sándor,
ref. lelkész.

A nagyszalontai egyházmegye közgyűlése.

— Bőszörményi Lajos beiktatása. —

Március 25-én tartotta a nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlését Nagyszalontán. Legfontosabb tárgy új esperesének, *Bőszörményi Lajos* nagyszalontai lelkésznek beiktatása volt. *Balog Ambrus* lemondásával az egyházak — kettő kivételével — összes szavazatukkal őt választották meg. Hiába igyekezett kitérni előle és hiába akarta rábírnai a presbyteriumokat, hogy másra adják szavazatukat.

A közgyűlést, a XXV. zsoltár eléneklése után, *Balog Ambrus* felemelő, buzgó alkalmi imádsággal nyitotta meg, melyet a XXXV. zsoltár eléneklése követett. Elnöklő esperes sajnálattal jelentette, hogy *gróf Tisza István* gondnok, öngyméltósága országos gondjai miatt nem jelenhetett meg. Helyét *dr. Balogh Elek* legidősebb tanácsbíró foglalta el. A szavazatbontó-bizottságnak az új esperesre beadott szavazatokról szóló jelentését a jelenlevők nagy lelkesedéssel vették tudomásul s utána *Bőszörményi Lajos* letette az esküt s megtartotta székfoglaló beszédét.

Sok tépelődés után fogadta el — úgymond — e megtisztelő tisztséget. Elődje lemondásának oka gyanánt korára hivatkozott s hogy vállalja ő, ki csak korára hasonló hozzá. Mindent elkövetett, hogy a bizalmat elhárítsa magától, de midőn mégis ily nagy mértékben nyilvánult meg, úgy véli, hogy nem illik előle kitérni. Meghajlik tehát a túlnyomó többség akarata előtt. Bizik egyfelől Isten segedelmében, ki megengedte neki, hogy 40 évig emberi segítség nélkül végezhesse hivatását, másfelől az emberek szerető támogatásában. Az utóbbi felől már eddig is gazdag ígéretekot kapott, mert úgy egyházmegyénk büszkesége, szeretve tisztelt gondnoka, mint elődje, biztosították erről s hiszi, hogy a

tanácsbírák, lelkésztársai, tanítótestületek és presbyteriumok részéről is hasonlót fog tapasztalni. Ezt kéri mindenkitől s akkor jó reménységgel fog új hivatala betöltéséhez.

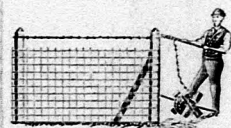
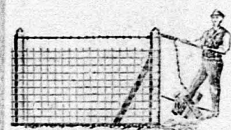
Programját a következőkben fejti ki. Éber figyelemmel fogja kísérni az egyházak belső és külső életét. Szívén viseli azok anyagi ügyeit. Óhajtja és mindent elkövet, hogy a vallás és tiszta erkölcs terjedjen. Elvárja azért lelkésztársaitól és a tanítói-kar minden tagjától, hogy jó példával világoskodjanak a hívek előtt. Különösen vigyázó gonddal fog örködni egyházunk iskolái felett, melyeket a legkomolyabb értelemben az egyház veteményes kertjeinek tekint. A felekezeti iskolák fenntartását szükségesnek véli. Csatlakozik e tekintben a hasonló véleményben levő gondnokunkhoz s mellettük a végsőkig szilárdan megáll. Elismeri, hogy az államnak bizonyos jogai vannak az iskolák körül is s így, ha a haza érdeke azt kívánja, hogy ezek az övéi legyenek, mi is készséggel átadjuk, *de csak akkor, ha minden felekezet iskolái államiak lesznek.* Addig azonban egy iskolának feladását sem teszi jó szívvel s minden esetben küzdeni fog azok megtartásáért. De hogy iskoláink megfelelhesenek hivatásuknak, kéri az egyházmegye tanítóit, hogy lelkiismeretesen teljesítsék kötelességüket. Mert, amilyen nagy tisztelettel viseltetik a derek tanító iránt, épp oly kevésre becsüli azt, ki munkáját hűtlenül elhanyagolja, mert mulasztása az egész nemzedéknek válik kárára.

Mikor Sámuel Bethlehenbe ment, azt kérdezték tőle a város vénei: „Békességes-e a te jöveteled? Ő pedig így felelt: Békességes, mert azért jöttem, hogy áldozzam az Úrnak s hívjalak titeket is, hogy jöjjetek velem az áldozatra“. (I. Sám. 164-5.) Békességgel jövend ő is és kéri az egyházmegye minden tagját, hogy jöjjön vele az áldozatra egyházunk és hazánk érdekében. Vigyük e két szent fogalom oltárára minden erőnk, munkánkat, lelkesedésünket s akkor a boldog hazában élni és virágozni fog a mi anyaszentegyházunk. Ez szívének leghőbb vágya, lelkének buzgó imádsága. Erre kéri a kegyelmes Istent, hogy esendesítse le a vihart és parancsoljon békét; aggódó lelkeinknek pedig szóljon bátorítást: ne féljete, mert ti vagytok az én választott népem és örökségem és én megtartlak titeket.

A helyeslésekkel és éljenzésekkel többször megszakitott s mindenkiiben mély hatást keltett székfoglaló beszéd után az üdvözlések következtek. *Dr. Balogh Elek*

Tóth Gyula vaskereskedése DEBRECEN, Piacz-utca 20. sz. Városház sarkán.

Allandóan készleten vannak: Különféle sodronyfonatok, kerítés-drótok, metsző- és hernyózó-ollók, galyazó kerti fűrészek, sövénynyíró-ollók és eredeti
† † † † amerikai fűnyíró-gépek. † † † †

mint világi elnök és tanácsbíró, *Kolumbán Áron* kötegyáni lelkész a lelkészi-kar és presbyteriumok, *Szabó Lajos* egyházmegyei tanítói egyesületi elnök a tanítókar nevében köszöntötték szép és meleg szavakkal az új esperest, ki — mint válaszában kijelentette — ezekben már is reménységének teljesülését: az egyházmegye alkotó elemeinek ragaszkodását látja s őket a maga részéről is hasonló érzelmekről biztosította.

Balog Ambrus távozó esperest, — bár a többi szónokok is kifejezték jó kívánataikat, — *dr. Balogh Elek* búcsúztatta. Fejtegette 8 évi esperességének kiváló érdemeit; tolmácsolta az egyházmegye elismerését és köszönetét, valamint azt az óhaját, hogy nyugalmát hosszú ideig jó egészségben élvezhesse. *Balog Ambrus* köszönetet mondott a jó kívánságokért. Örül, hogy utolsó akaratát csaknem egyhangúlag teljesítette az egyházmegye, midőn utódjául azt a férfit választotta, akit ő ajánlott.

A gyűlés ünnepi része után megkezdődött a rendes tárgysorozat letárgyalása. A leköszönő és új esperes egyes tisztségekben helyet cseréltek. Így a megüresedett tanácsbírószágra a lelkészértekezlet *Balog Ambrust* jelölte. A nagy gonddal összeállított esperesi jelentést megnyugvással és elismeréssel vette tudomásul a közgyűlés. Kiemelkedőbb pontjai: a vallásos buzgóság és áldozatkészség emelkedése a háború óta és a hadikölcsön jegyzése, melynek összege az egyházmegye területén több mint 50,000 korona. A folyó évi költségelőirányzat maradványa meghaladja a 2000 koronát. Örvedetes az egyházmegyei lelkész-gyámintézet múlt évi számadása, melyből kitűnik, hogy vagyona a hátralékokkal együtt 214,000 korona. Felemelő és a legteljesebb méltánylát érdemlő a tanügyi bizottság jelentésének az a része, mely szerint a hadbavonult tanítók helyett a legtöbb egyházban az itthon maradtak végzik a tanításnak így kétszeresen nehéz munkáját. — míg néhány helyen helyettesek (óvónők, egyik közs. jegyző felesége) teljesítik azt dicséretes buzgósággal. A számvevőszékben *Könyves János* várasfenesi lelkésznek egyházmegyéinkből való távozásával megüresedett és egy új tagsági helyre *Bottyan Pál* belényesi és *Debreczeni István* nagyszalontai lelkészek választottak meg. Egyházkerületi képviselők lettek *Balog Ambrus* sarkadi, *Nagy Imre* ugrai, póttagok *Csécsi Imre* aradi, *Fogarassy Bálint* ágyai lelkészek; világi részről pedig *gróf Tisza Kálmán* és *dr. Szarka Sándor* rendes, *Hadházy Kálmán* és *Tatár Balázs* póttagok. A nagyváradi tanítónőképző igazgatótanácsába *Böszörményi Lajos* és *Balog Ambrus* küldtek ki képviselőül. Egyházmegyei ügyészül a hadbavonult ifj. *dr. Hadházy Kálmán* helyett ideiglenesen *id. Hadházy Kálmánt* választotta meg a közgyűlés. — A világosi főkegyház templom-alapra 4600 koronát gyűjtött, amely szép eredmény főképp az egyház gondnoka: *Haty Adolf* kir. járásbíró lelkes buzgalmanak gyümölcse. — *Szell Kálmán* megírta *Tisza Kálmán* egyházmegyei gondnokságának történetét s megküldte az egyházmegyének. A közgyűlés nagy köszönettel fogadta az értékes munkát, melyet jegyzőkönyvében kinyomat s róla 100 példány különlenyomatot készít. — A nagyzerindi lelkészválasztási per véget ért, az új lelkész, *dr. Gyenge János*, állását elfoglalta s az egyházmegye közgyűlése végleg megerősítette, reá és munkájára Isten áldó kegyelmét kérve. — Radnalippán az ágostaiak külön akarának alakulni s azért a református egyháztól adóvisszatérítést követelnek. Pedig törvényesen soha sem egye-

sültek, hanem a református egyház és lelkész minden egyesülés nélkül szeretetből végezte ágostai testvéreink lelki gondozását és végezni fogja ezután is minden alkalommal.

Ezek voltak a közgyűlés nevezetesebb tárgyai. Előző napon az egyházi értekezlet tartatott meg, mely végleg kimondta, hogy visszatér azzá, ami legelőször volt: lelkészegyesületté s egyesül az Orle. egyházmegyei fiókjával s több mint 1000 korona vagyonát és könyvtárát is átadja. Elnöke *Böszörményi Lajos*, ügyvezető elnök *Szondy Géza*, pénztáros *Onody Sándor*, jegyző és könyvtáros *Debreczeni István*.

A közgyűlés után közebéd volt, melyen az első köszöntőt a *Tisza Kálmán-serleggel* *Balog Ambrus* mondta. — *Gróf Tisza Istvánt* a jelenvoltak táviratilag üdvözölték.

Bírósági tárgy egyetlenegy sem volt.

Debreczeni István.

SZÜCS GÁBOR

1839—1915.

Enyhe, tavaszi verőfényben diadalmasan támadó élet. Rügyfakasztó, enyhet adó márciusi szellő lengedezett. Újult a természetben minden. Élet és halál, bőleső és koporsó. Mily nagy a tér a kettő között. Amazt az öröm, emezt a bánat, a bús emlékezés gyászfátyola takarja le. Annál vígadni, örvedeni, ennél pedig sírni, könyvet hullatni kell. E két távolságnak határa között 75 földi év mutatja egy emberélet tartalmát.

E 75 földi évet *Szücs Gábor* tiszadadai lelkész töltötte meg, közel a 76-hoz. Nem világokra kiható volt az ő munkássága és élete, de nem is minden emlék nélküli. Házi közévek boldogítója, valóságos védője, apóloja; védenca, ápoltja, egy gyülekezetnek 45 éven át buzgón működő lelkipásztora volt.

Erős hitű, szerényen és hiven munkálkodó lelkipásztor volt, szerető, jó, édesapa.

Hiven és lelkiismeretesen teljesítette kötelességeit mindenkor, még élete utolsó napjaiban is, úgy a családi, mint a hivatali körben. A munkát, amely reá bízott, elvégezte. Mindenki tudja, hogy ki volt ő, aki csak ismerte. A jóság, szeretet, az erények drága gyöngyei sugároztak le arcáról. Nehéz lenne őt, az erényeit jellemezni, leírni; viszont akik ismerték, azoknak egy pár szó is elég, hogy őt, az ő erényeit megismerjék. Példáját méltán követheti mindenki. Küzdött, fáradott, munkálkodott és nem lett egyéb jutalom munkálkodásáért, csak egy sírgödör. Ennyi volt a jutalom, a hála és elismerés. És ha volt valaha lelkész, kinek nevét tisztelő bámulattal említik tisztársai, ismerősei és kinek emlékezete a hálaérzelem szent ömledézesei közt örökké él szívünkben, úgy bizonyosan ő volt az, akinek ezek sorában kell tündökölnie.

Borúljunk le azért mindnyájan az ő érdemei előtt. És kik elfelejtették őt életében kellőleg méltányolni, most tüzenek lombkoszorút sírjára. Nem riasztották őt vissza mostoha végzetek, az isten jelölte dicső pálya befutásától. A mindennapiság parányi hatáskörén felülemelkedett és türte nyugodtan a sors szeszélyeit. Nem rettent vissza semmitől. Így töltötte el életét nem hivalkodásban, ha-

nem folytonos, lankadatlan munkásságban. Lehetett ő másoknak hideg, kímért, zárkózott, vagy tartózkodó, ítéltetett felőle bárki bármiként, szeretteinek ő szerető atyja, áldozatos segítője volt mindenkor s még áldott emlékezte is „kedves, aranyos!” Utolsó szavai ezek voltak: „Drága mama, kedveseim, szeretteim, nem lát-lak már.”

Szeretett kedves neje, gyermekei (3 leány), unokái, közel-távoli rokon-családok, ismerősök mind-mind melegen szerető s atyailag érző szívet találtak az ő szívében, puha fészkekre az ő hajlékában s mikor már szárnyukra szálltak is, meg-megtértek a kedves hajlékba, háládatos, szerető szívök édes érzéseivel családi tűzhegyé avatva azt. A bajban segítők, a búban vigasztalók, a betegségben aggódva ápolók, éppen olyan tiszta szeretettel, mint aminővel résztvevő örömeikben, boldogságukban is. Egyformán viselte ő is mindegyiknek baját. Egy gyermeke pedig nem távoztán el az atyai háztól, élete utolsó percéig gondozva a szerető édes apát. A másik kettő azonban már csak kihűlt testrészeit láthatta meg és csak attól búcsúzhattak el.

Adjon az Úr, a vigasztalásnak Istene, vigasztalást a szenvedések és a sors csapásai között is. Vigasztalja meg őket a viszontlátás édes reményével.

Életrajzának főbb adatai a következők: 1839 nov. 11-én született Debrecenben. Elemi iskoláit, a gimnáziumot és theologiai akadémiát szülővárosában végezte el kitűnő sikerrel.

A theologiai akadémia elvégzése után felévig senior, majd contrascriba lett, amit csakis az első kaphatnak meg. A második évben külföldre ment, Zürichbe. Beütazta az egész Svájcot. Volt Jénában, Berlinben.

Külföldről hazajövén Debrecenben, szülővárosában lett segédlelkész, ahol 1½ évig működött, Révész Bálint püspök úr oldala mellett.

Onnan választotta meg a tiszadadai egyház nagy lelkesedéssel lelkészének 1869-ben s ebben a minőségben és helyen működött 45 éven keresztül. Megnősült 1870-ben. Nőül vette Pethő Bálint tiszacsegei lelkész leányát Ilonát.

Az izgalmas időkben is békességben, csöndes, zajtalan munkával vezette egyháza hajóját az élet zivataros tengerén 45 éven át. Így fáradozott és működött ő lankadatlan kitartással mindaddig, míg erős, gondosan ápolt szervezetén a halál erőt nem vett, aki még halála előtt való napját is családja körében asztalnál töltötte. Ágyban csak halála napján maradt. Végre az élet fáradalmi alatt sirba hanyatlott 1915 márc. 23-án délután 2 órakor.

Elhunyt tehát a legjobb lelkészek egyike, élénk fájdalomra mindnyájunknak. Nagy veszteség ért bennünket az ő elhunytával. Örökké fog élni emlékezte, hogy követésre buzdítsa utódait. Megtért pihenni 75 hosszú, fáradságos év után. Nyugodjon csendesen, legyen áldva poraiban is.

Az Úr adjon porainak a feltámadás nagy napjáig nyugodalmat. Mi pedig tegyük le sírjára az elismerés és hála koszorúját, mert ő elvégezte a munkát, amely reá bízott. Megtette kötelességét.

Legyen áldott emlékezte!

Tiszadada, 1915 március hó.

Hosszúmezei **Orosz Kálmán**,
ref. s.-lelkész.

Impressióim egy fegyelmi körül.

Nomina sunt odiosa. És én mégis megírom, hogy ez a fegyelmi ügy Törökszentmiklósról került ki. Nem újdonság ez arra felé, nem, éppen a paróchia körül. Hiába próbáltam volna hát a titokzatosság leple alatt neveket, helyet stb. elhallgatva szerény soraimat megírni, úgy is sejtette volna azt mindenki, aki e lapot olvasni szokta. De meg természetemmel is ellenkezik a neveket elhallgatni, nem véve ki a magamét sem. Nem is ezen fordul meg a dolog, hanem sokkal inkább azon, hogy lelkészről vagy impressióm alapján talán leghelyesebben lelkészekről van szó, akik lehetnek volna akár éppen „seholfalváról” valók is.

A fegyelmi rövid tényálladéka ez: A törökszentmiklósi presbyterium vádolja e már-már öszfürtökkel ékeskedő egyik lelkészét 20, azaz húsz vádpontban. Fegyelmi vizsgálatot, büntetést kér mindegyikben. Am a húsz vádközül nem képezi alapját a fegyelmi vizsgálatnak mindjárt 10 vád. A megmaradt másik 10 vádpont közül pedig csak kettőre nézve található a vádlott rosszszalásra ítéhetőnek, de ezek egyikében is csak úgy, hogy a presbyteriumot képviselő másik lelkész hasonlóan hibás, miért felsőbb hatósága e tekintetben a delegált bíróság részéről az iratok kapesán megkeresendő. — Ennyi az egész. Rövid, száraz, de nagyon, nagyon szomorú. A presbyterium vádol. Nem látjuk a presbyteriumot seholsem. Nincs egy szűrös, vagy egy kékbélis, avagy éppen egy kaputos világi, hanem ott a testvér a másik szolgatárs, a presbyterium elnöklő lelkésze. Kötelessége. Híven képviseli presbyteriumát, hívebben talán, mint egy kékbélis vagy éppen egy szűrös atyafi. Mindenképen igazolni kívánja a vádat. Beszél részletekbe bocsátkozva, beszél személyeskedve, mit az elnökség tapintatosan, de a leghatározottabban tilt meg részéről. Beszél úgy, hogy önkénytelenül gondolkozóba ejti a hallgatót: vajjon csakugyan a presbyterium-e a vádló?! Ha az elejtett tíz vádpontra gondol, azt kell hinnie, hogy a vád csakugyan a 64 tagból álló gyűléstet érző, s büntetést óhajtó presbyterium részéről van. De mikor a képviselő lelkészelnököt hallja, megváltozik a gondolatja s impressiója az, hogy a vádló maga a lelkész-társ.

A bíróság hivatása magaslatán áll, nem impressió, nem érzelem, legkevésbé pedig a személy befolyásolja, hanem ítéel önzetlenül a tények igazolása alapján.

Istenem, Istenem, de fájdalmas látni, de kínzó hallani a nagy háború között e kis esetetpatét!

Testvér-testvér ellen, a békesség hirdetője, a másik békesség hirdetőjével szemben! Hej szolgatársaim! nem jól van ez így!

Szeretet, s annak sok, sok szála: gyöngédség, figyelem, jóakarát stb. hol vannak azok?!

Húsz vádpontot elővenni s kettőben, azok közül kettőben nem szeplőtlennek találtatni földi emberrel szemben talán nem is oly nagy művészet. És a törökszentmiklósi nép, nagy eklézsia, hol bizonyára sokan vágnak a szeretet vigasztaló szava után, vajjon fordul-e vagy egyszer az ő apostolaihoz, hogy megkérdezze: miért dül a nagyháború az idegen népek között, mikor idehaza a testvér hare folyik? Szeretném megkérdezni a törökszentmiklósi híveket, első sorban a presbyteriumot, hogy van-e szeretet szívükben lelkészeik iránt, de megtiltja ezt az az impressióm, hogy nincs ott szeretetről, legfel-

jebb a népszerűség sivár hiabavalóságáról, ha van mit kérdezni.

Végül: bizony „kettő:papság“ míg szigorú falakkal nem lesz elkülönítve, átok a neved.

Megírtam. Írtam mindnyájunk okulására.¹

Siter, 1915 március 26.

Barcsa Mihály.

Tüköreserepek.

19. Gnosis

A vidéki állami főgimnázium hitoktatói tanításból jövet, hogy, hogy nem, egy kocsióra kerültek. A szomszédos falubeli görög-keleti páter homokfutóján a legbékésesebb egyetértésben dőcögtek hazafelé a különféle felekezetek papjai: a plébános, a ref. káplán, meg a rabbi.

Amint ott gyönyörködöm a kis társaság szép egyetértésében, megszólít a barátom, akivel sajátságos nézetei miatt állandóan vitában és hadilábon állok:

— Ugyebár azon tűnődöl, hogy egy ember dolgát miért bizza négy emberre az állam?

Időm sem volt arra, hogy a váratlan támadás folytán bővebb magyarázatra váró kérdőjellel dermedjem, barátom már belekezdedt fejtegetéseibe: — Lásd, latint, számtant, földrajzot és minden más tudományt eltanít egy-egy szaktanár, miért ne lehetne a vallástanítást is egy emberre bízni? Egy emberre, aki vallástanár lenne a szó szoros értelmében s nem pap, aki a maga felekezet szerint való hitét rá tukmálná a más felekezetű nebulókra is. Ez a vallástanár aztán óra-rend szerint, hol a zsidó, hol a katolikus, hol a görög, hol meg a református növendékeket taníthatná, kit-kit a maga vallása szerint, elvégre is a lényeg egy. Egyisten hívők vagyunk valamennyien. Az elválasztó nüanszok közt a különbség, távolság még akkora sincs, mint amennyi, — természet az az induktív, meg a deduktív módszer közt a logikában.

Én: Hát aztán ismersz-e olyan botor embert a vérző földtekén, aki a te vakmerő képzeleted szerinti vallástanári állást el merné fogadni.

Ő: Hirdetné meg csak valamelyik intézet a pályázatot, százat teszek egy ellen, hogy te is a reflektánsok közt lennél.

Én: (Látom, hogy barátom ismét személyeskedni akar s mert tudom, hogy ilyenkor hiába argumentálok, meggyőzni úgy sem lehet, úgy cselekszem vele, mint a hagyomány szerint Pál apostol tett az egyik semleges szomszédunk elődeivel.) Még annyira sem érdemesítem, hogy szeme közé vágjam: Szerencsétlen! annyit legalább tudhatnál, hogy a vallás nem ismeret, hanem érület dolga...

20. Zsidó temetésen.

Jó múltkoriban történt, hogy meghalt a falunk árendása. Jóravaló, derék, becsületes, orthodox hitű, zsidó ember volt. Az Úrasztalának borszükségletét egy-

¹ Tökéletesen igazat adunk az írónak, amidőn megbotránkozását fejezi ki a hatalmi féltékenykedésből és a népszerűségnek túlon-túl való hajhászásából eredő törökszentmiklósi huza-vona miatt. Mi, akik ismerjük az ottani állapotokat és az ottani viszálykodás indokait, csak annyit mondunk e szomorú üggyhöz: amely lelkész csak a gyűlölet magvait tudja elhinteni a gyülekezetben, nincs joga a szöszékre lépni s onnan a szeretet és békesség ígét hirdetni.
(Szerk.)

házunkban, — ha más nem jelentkezett, — minden ellenszolgáltatás nélkül ő látta el hosszú éveken keresztül. Orgonára, harangra s egyéb egyházi és jótékony célokra oly jókedvűen adakozott, mintha csak a mi hitünk eselédje lett volna.

Ezen kívül kinek komja, kinek keresztapja (ha nem matricula szerint is), kinek váltóírálója, kinek tanácsadója volt, ahogy a szükség, vagy barátság hozta magával. Igazán népszerű izraelitát rajta kívül nem is ismertem. Vérméregzésben, hirtelen halállal halt meg az öreg a szomszéd város kórházában, ahová megfelelő orvosi ellátás céljából vagyonos családja vitette. Képzeltető, hogy temetésén megjelent a fél falu. Ott voltam én is.

A sok héber és német búcsúztatóknak utána, amint a temetőbe érünk, azt mondja a megboldogult egyik fia:

— Tiszteletes uram, ha terhére nem esnék, szólnon egy néhány szót a sírnál. Hálásan megköszönné az egész családnak.

Megvallom, egy kissé zavarba jöttem. A legszivebbel készséggel állottam volna a gyászoló család rendelkezésére kellő készület után. De ismervé az orthodox, zsidó kultusz exclusiv jellegét, eszembe sem jutott, hogy ott más, mint rabbi szót is emelhet. Gondolkozni, mentegőzni már nem volt idő. Ott állottam a nagy szakállú, bús képű rabbik, kántorok és vének karéjában a szűk sír előtt.

Máig sem tudom, a helyzet szülte, parancsoló kényszer, vagy bátorság volt e beszédbe kezdenem a nagy számú, intelligens résztvevő közönség előtt. Ám a gyululatlan, festetlen deszkakoporsó gondolatokat adott s a váratlanul elém került, kényes feladatot sikerült tiszteségesen elvégeznem, mert a vallás még az oly rideg, idegen ceremóniák közt is főként érület dolga s mert velem volt, megsegített az Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak Istene, aki nekünk is szövetséges Istenünk és Atyánk az Úr Jézus Krisztus által.

21. Vicem pro vice

A múlt héten meg malomban voltam. A vékabeli állag utoljának a megőrlésénél személyesen akartam jelen lenni, hogy a különféle vegyítési rendeleteket ellenőrizsem. Hazafelé jövet egy vasúti őrháznál egy katonavonat állta el szekerünk útját. Valami defektusa esett a kazánnak s míg azt megreperálták, a haretérre menő, öreg népfölkelők kiszálltak a 40 emberhez és 6 lóhoz címzett kocsiokból s ott portyáztak, beszélgettek az útfélen.

Ahogy ott dangubálok a szekéren, odajön hozzám egy jó, középidejű hadfi, nyilván a negyvenkettes öreg agyúk tisztes táborából s látva a lisztet, aziránt érdeklődik, ha vajjon kereskedő vagyok-e, mert ő az, még pedig messze földről, a szerb határ mellől való.

Felragyogott az arca, amint felfedtem mi-lételemet:

— Tessék leszállani csak egy percre tisztelendő atyám s hallgasson meg engem, megáldja az Isten.

Azzal társaitól kissé odább vonva minden bevezetés nélkül, ott az Isten szabad ege alatt, kalaplevéve, halk hangon — gyónni kezdett.

És nekem a református papnak, ki amott, a zsidó temetésen megálltam a helyem, nem volt bátorságom ahhoz, hogy felbeszakítsam a töredelmes lelkű ember vallomását:

Nézd atyámfia, én nem a te felekezeted papja vagyok, én nem adhatok neked — hitem szerint sem — feloldozást. Egy övéi sorsán aggódó, őszinte lélek tárult fel előttem, kinék talán napjai, órái is kimérettek immár.

Legyen neked a te hited szerint! és ottan az útfélen megáldottam az én róm. kath. hitű, magyar testvéremet annak az egy örök Istennek nevében, aki a mi evangélium szerint reformált hitünk szerint is: Atya, Fiu és Szentlélek.

Megbocsátanak-e kath. kollegáim e ténykedésemért, nem tudom. Isten előtt nyugodt a lelkem, az öreg nép-felkelő pedig a tovarobogó vonatról, csukaszürke sapkájával a szemmel beérhető legnagyobb messzeségből is hálásan integetett felém.

22. Álom

Kenyeret az Úrasztalára Váradról szoktunk hozatni, hogy minél szebb, minél fehérebb legyen. A erre való költséget esetről-esetre a hívek önkéntes buzgósága teremti elő. A különféle lisztkeverési rendeletek arra indítottak, hogy a legutóbbi bűnbánati vasárnapon, midőn meghagytam az Úrvacsoráját, felhívtam gyülekezetünk asszonyait a szószelekből, — ha tehetik — ne engedjék, hogy az Úr testét ábrázoló kenyér fekete legyen. Fehéret már Váradon nem lehet kapni, tehát süssenek itthon.

Tekintettel arra, hogy a fejenként kiszabott 24 kgr.-on felüli búzakészleteket lefoglalta a állam, tehát még a módosabb helyeken is nagyon ügyelni kell a vékabeli lisztre, féltem, hogy felhívásom pusztába kiáltó szó lesz. Csalódtam. Szombat este alig győztem átvinni az Úr asztalára szánt kenyereket. Tiszta búzalisztból készült friss, fehér kenyér valamennyi; olyan, amilyent mostanában már legfőlebb csak álmunkban láthatunk. És még mindig gyűlt, szaporodott a jókedvű áldozók, adakozók száma. És megtelék az én lelkem nagy gyönyörűséggel. Vakszikfalván ekkora áldozatkésztséget elképzelni is vakmerőség lett volna. Másnap úrvacsoraszítés után, Urunk meghagyása szerint hívatám a gyülekezet szegényeit. Mindeniknek jutott egy-egy darab kenyér. Igazi szeretet vendégséget ültünk. Mikor ennek is vége lett a megmaradt kenyereket kocsira raktuk, hogy visszük Váradra a sebesültek asztalára. Kurátor uram a lovak közé csapott nagy boldogan s a kenyerekkel rakott kocsi kifordult a parochia udvaráról, én pedig — sajnos — felébredtem.

Bors, 1915 márc. 30.

Papp László.

Szemle.

A mi programmunk.

Az 1915-iki ébredő tavasz világok romlását látja végbemenni az emberi kultúra azon színterein, hol addig az erkölcsi értékek, vallás, művészet s a szellemvilág egyéb tényezői arattak diadalukat. Rettenetes a küzdelem, mely szinte az egész földtekén foly s romlással látszik eltakarni mindent, amiért addig annyi harcot, szellemi erőfeszítést és munkát fejtett ki az emberiség. De e romlás csak időleges, a romok közül, mint a Nagypéntek gyászából a Húsvét diadalmas reménye, új élet támad fel s új élet hívja az egymással véres küzdelem

ben álló emberiséget új munkára fel, új erőfeszítésre, míg az igazság végleg diadalt ül az emberi gyarlóságokból fakadó bűnös természet fölött. Az időleges bukásokból feltámadó ezen új élet megalapozásának a kötelessége az, ami minket is szólásra készítet és arra indít, hogy programmunkat, melyet a Debreceni Protestáns Lap hasábjain szolgálni akarunk, a nagyközönség elébe terjesszük.

Szerény munkálkodásunkkal egy olyan új fejezetet kívánunk nyitni a tiszántúli egyházkerület e hivatalos jellegű közlönyében, mely a *gyakorlati papi tevékenység* összeköössé a *tudományos theologia* mezejével s a theologia buzogó forrásától elszakadt papi nemzedéket megismertesse azokkal a tudományos eredményekkel és problémákkal, amelyek a lelkipásztori működés mikénti felfogására és teljesítésére irányadó befolyással bírnak. E feladat sikeres megoldása egy igen régi és sokszor fölpanaszolt szükségérzetet elégít ki: ellátja a kor színvonalán álló táplálékkal azokat a papokat is, kik vagy anyagi helyzetüknél, vagy egyéb viszonyaiknál, esetleg a tudományos theologia újabb irányáival, termékeivel való ismeretlenségüknél fogva nincsenek abban a helyzetben, hogy megfelelő theol. szellemi eledellel táplálkozzanak. Sőt az előkelőbb gyülekezetek vezetőinek is jó szolgálatot tesz, mikor őket sok nehézséggel egybekötött fáradtságtól kiméli meg, attól, hogy maguk tájékozódjanak a theol. irodalom berkeiben, vagy már készen levő bizonyos fokú tájékozottság esetén az ismeretek kiegészítését segítő elő s az energiának a problémák lényegét érintő megoldására való fordítását teszi lehetővé. Általában a a közvetítő csatorna szerepét kívánja játszani e laprovat olyan céllal, hogy az evangéliumi igehirdetés mezejét megtermékenyítse az emberi szellemnek a theologia mezején kifejtett theoretikus munkássága eredményeivel, igazságaival. Ezek nélkül ugyanis elorvad a gyakorlati tevékenység, tartalmatlan szóhalmazá lesz az Isten ígéje s meggyőződés nélküli üres keretté a pap és hívei élete. Képzelnék el csak egy orvost, ki megelégednék a gyógykezelés régi módjaival s nem méltatná figyelemre az orvosi tudomány új, sikerre vezetőbb felfedezéseit, — micsoda orvos volna az és hogyan állhatna meg önlelkiismerete s az emberiség ellenőrző szellemi kritikája előtt? Vagy egy jogászt keressünk, ki a törvényadás új szabályai ismerete nélkül merné tevékenységét folytatni, ha a bebörtönözéstől meg is menekülne, mint abnormis embert valamely ártalmatlan helyen bizonyosan internálnák. És végül hogy festene az a technikus, aki a technikai fölfedezések mai szédítő versenyében a gőzerő, a villanyosság és más tényezők felhasználása nélkül akarná ősi, idejét múlt tudományát kamatoztatni, — úgy-e nevetségessé válnék a világ előtt? Nos, ép így nem szabad nekünk theologusoknak elzárkóznunk a theol. kutatás szabad levegője elől, a gyakorló lelkipásztornak homályban maradnia a theologia általános érvényűvé vált tudományos igazságai felől, ha csak nem akarjuk kitenni magunkat annak a vádnak, hogy vagy tudományunk nincs, vagy ilyennek a szükségét nem érezzük, vagy pedig a gyakorlati papi tevékenységet pusztán üres, régi szólásmódokon felépült és igen könnyen gyakorolható mesterségnek nézzük. Távol áll tőlem a mi derék és érdemes papságunkról e lehetőségek akármelyikét is feltételezni, akár azt, hogy ne ereje szerint törekednek a protestantizmus legerősebb alapelve: a tudományos kutatási elv érvényesítésére, akár azt, hogy a maga létjogosultságát ne a tudományos theologia meglétének fel

tétlen szükségességére építne föl, akár végül, hogy a papi hivatást ne nézné a mesterségnél. bürokrata foglalkozásnál, hivatalnál magasabb rendű *küldetésnek*, hivatottságnak, missziói tevékenységnek, — de vigyázzunk: a világ megítélése külső symptomák után igazodik s már is jelek mutatják, hogy ez ítélet reánk nézve nem alakul kedvezően. Ezért körültekintő előrelátással igyekezzünk magunk elejét venni a felületes vádunk s bizonyítsuk be a világ előtt, hogy a theol. kutatás mindenkor eredményei általi megtermékenyülésről a legutolsó kálvinista és protestáns pap se mond le soha! Tetteikkel igazoljuk be, hogy az Isten kijelentése formai és tartalmi megértésére, tisztázására fordított minden törekvést figyelemmel kísérünk, érdeme szerint méltányolunk és világ-életnézetünk tisztaságát, erősségét az isteni kijelentésnek e tudományosan igazolt formájához mérjük, aszerint alakítjuk. E célt akarjuk tehát komoly akaratval szolgálni: a magyar protestáns papságnak a theol. tudományos kutatás problémáival való megismertetését s e feladattól még az sem riaszt vissza, hogy itt nálunknál érdemesebb, idősebb, tapasztaltabb emberekkel állunk szemben: a komoly kérdések mezején ugyanis nincs korkülönbség, itt mindenkinek hálásak lehetünk az ismeretgyarapító oktatásért. Célunkat úgy akarjuk elérni, hogy sorra vesszük a theologia egyes ágait s rámutatunk mindenütt a problémák legfontosabbjaira és megoldásuk különböző irányaira, eszközeire. Épen ezért közleményeinket nem kötjük pontos időhatárhoz, noha mindenképen rajta leszünk, hogy nem nagy időközökben jelenjenek meg egymás után és töltsék be felvilágosító, oktató, tájékoztató szerepüket. Feldolgozásuk közben figyelemmel leszünk lapunk keretére, közérthető jellegre és a problémáknak a gyakorlati életbe való átvitele lehetősége feltüntetésére is. Csak így lesz meg ugyanis elmélet és gyakorlat között az a szerencsés kapcsolat, mely vállalkozásunk sikerét egyedül garantálhatja.

De a theologia elméleti és gyakorlati ága közötti közvetítésen kívül még egy másik elrendő célt is tűzünk vállalkozásunk elébe, nevezetesen azt, hogy a problémák ismerete s megoldási eszközeik és irányaik birtokba adása *beallítsa* a magyar protestantizmust *az egyetemes protestáns közösség keretébe*. A közösségnek hatványozott erőfeszítése, suggestív ereje, sokoldalú erő kifejtési lehetősége közismert dolog és egyaránt áll a közösségek minden fajtájára, de sehol nem áldáshozóbbak, nem szükségesebbek a nagy egységbe való tartozás ezen előnyei, mint épen vallási téren. Itt a közösség nem csupán, vagy nem első sorban külső organizációt jelent, nem az egyéneknek egy uniformizáló tagozatba való beleszorítását, hanem benső lelki kapcsolatot, a vallási alapelv közöségét, a lelkeknek azonos gondolkodás módját a vallásos kérdések fontossága, értéke és megítélése felől. Az élet és világnézet közösségét, melyben lehetnek ugyan az emberi hajlam és vérmérséklet szerint eltérő felfogásbeli árnyalatok, de nem lehetnek olyan különbségek, amelyek principális jelleggel bírván a szellemi közösség összefogó egységét meglazíthatnák. Oh igen, a protestantizmus mint élet és világnézeti elv áll szemben a szellemvilág más kimagyarázó principiumaival, mint ilyen, reklamálna magának a győzhetetlenséget s akar irányt szabni a világfejlődés minőségének. Mint ilyen kel bírokra a többi vallásos keresztyén és nem keresztyén élet és világnézeti elvekkal, ismeri el amazoknak előnyeit, állapítja meg hátrányaikat s igyekszik érvényesíteni egyedül a maga vallásos tartalmát. Minden embert e legmagasabb elv

szolgálatára szólít s aki e munkában részt vesz, azt közösségébe tartozónak ismeri el. Sőt előnyei, fejlődési lehetősége hangsúlyozásával egyenesen számít arra, hogy az élet természete szerint külső organizációvá is kialakult közösségébe tartozók erejük teljes latbavetésével s a más szellemi téren munkálkodók is érdeklődő figyelemmel, esetleg a legmagasabb fokon harmonizáló szellemi munkájukkal támogassák abban a küzdelmében, mely az igazság, a lélek szabadsága, méltósága s örök igaz vallásos értékek földi elismertetésére, meggyökereztetésére irányul. Ebből a szempontból ítélendő meg az a lázas erőfeszítés, melyet az egyetemes protestantizmus a maga létharcában kifejt s ez alá a nézőpont alá helyezendő minden, még oly kis jelentőségűnek látszó s még oly részletkérdésről szóló munka is: minden a nagy egész célját szolgálja s hiába, e szolgálat csak rendszeres eljárás és az unalmasnak látszó részletjelenségekre való kiterjeszkedés mellett lehet sikeres. A protestáns világnézet tudományos megalapozása, tisztázása és fejlesztésének a feladata teszi kötelességgé a theologiai tudományos munkát, avatja a legszentebb parancsá ennek az istápolását s ítéli el megbélyegzőn ennek az elhanyagolását, mint az egyetemes protestáns közösségbe való beletartozás legfontosabb feltételének az elmulasztását.

A magyar protestantizmus e közösségből soha sem akart kiszakadni, sőt valamikor fejlődése első életerős szakaszaiban annak ép egyik legbuzgóbb ápolója, legigyekezőbb munkása volt. Azok a tudományos dissertatio sorozatok, melyeket magyar protestáns diákok írtak oda-künn külföldi akadémiákon s szereztek velük maguknak elismerést, egyházuknak tiszteletet, hazájuknak komoly tudományos hírnevet, vagy még előbb a hazai reformátorok és első követőik összeköttetései a külfölddel: mind amellyel szóló ékes tanúbizonyságok, hogy a magyar protestantizmus egykoron teljes tudatában volt a külföldi protestantizmussal való összeköttetés fontosságának. Az idők újabban ugyan megváltoztak s összeköttetésünk szellemi téren kifelé ugyan erősen meglazult, az egyetemes közösségből bizony meglehetősen mértékben kiestünk, de amint egyes elszigetelt kísérletek s tehetőségesebb ifjainknak külföldi egyetemekre való gyakori kiküldése mutatja — ez nem a szándékosság, nem is a közöny, hanem egyfelől a latin internationalis összekötő nyelvnek a tudományos irodalomból való kimaradása, másfelől pedig a külföldi theol. irodalom hihetetlen meggyarapodása s művelése egészen új mezőinek a feltárása számlájára írható. Bárhogy is magyarazzuk azonban e sajnálatos tény, kötelességünk azzal számolni s megszüntetésén, illetőleg a külfölddel való összeköttetés megerősítésén, helyreállításán teljes odaadással munkálni. Nemzeti nyelvünk szűk határok közötti mozgása úgy is megnehezíti az erre irányuló törekvést, ha tehát nem a legbecsületesebb igyekezettel kísérjük meg az összeköttetés nehézségeit legyőzni s a külfölddel való szellemi kapcsolatot legalább olyan formában újra föléleszteni, hogy az egyetemes protestantizmus szellemi törekvéseit figyelemmel kísérjük, azokban erőink szerint osztozunk és eredményeiket idehaza kamatoztatjuk. — úgy századoknak dicsősége odavész, jelenünk tartalmatlan vegetálás s jövődönk siralmas végzet lesz. Világért sem áztatjuk magunkat azzal az illúzióval, hogy a Debr. Prot. Lap hasábjain vállalt szerény törekvésünk egyszerre sikerre vezet, a külföldi protestantizmussal erősen meglazult kapcsolatot villanyütésre helyreállítja, ehhez más irányú munkásság és egész emberélet kell, de annyit talán el.

érhetünk, hogy megismertetjük a protestantizmus egyetemét foglalkoztató szellemi kérdések főbbjeit, rámutathatunk a theologia műhelyében folyó munka nagyszerűségére, elsőrangú fontosságára — s a megteendő úton ez is valami.

Végül még egy harmadik célja is van szemlénknek, az, hogy *irodalmi ismertetője* legyen minden hazai protestáns (esetleg jobb katolikus) tudományos theol. termékek is a predikáció irodalom kizárásával, amelyben szerény magam egyelőre nem kívánok sem elismerőleg, sem gáncsolólag állást foglalni. Tehát minden komoly theol. kísérletet érdeme szerint méltányolni óhajtunk, így akarván megfelelő bibliografia hiányában ismeretsegüket közvetíteni s abbéli nézetünket kifejezésre juttatni, hogy a szellemi munka mindennél magasabb rendű s a magyar protestantizmus, mint az egyetemes protestantizmus szerves alkotórésze csak akkor nem sorvad el és csak akkor néz biztos jövődönök elébe, ha mint tudományosan is megalapozott és állandó fejlesztésnek örvendő világkimagyarázasi elv: mint az üdvösség egyedüli biztos útja fogatik fel és számíthat érvényesülésre.

Ime programmunk! Vajha szerény munkálása nyomán anyaszentegyházunkban új élet fakadna, komolyan számolnánk a megnehezült idők követelményeivel s egyetértő vállvetett munkássággal vetnők meg alapját egy olyan fejlődésnek, mely a magyar protestantizmus dicső múltját a jövődönök még ragyogóbb tetteivel igazolja!

Dr. Varga Zsigmond.

A bihari egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Enyhe szellős, napsugaras szép tavaszi napon gyűltek össze s tartották meg szokásos gyűlésüket a bihari egyházmegye vezető férfiai és egyházi kiküldöttei Sulyok István esperes és Bary József gondnok elnöklése alatt.

A gyűlés már a külszínén magán viselte a rendkívüli idők jeleit. Megjelentek mindazok akik tehetők, mégis sokan hiányoztak. A hangulat is nyomottabb volt, mint máskor, — a tárgyakat bár élénk figyelem kísérte, — majdnem vita nélkül gyors egymásutánban pergették le.

A gyűlés ősi ref. elveknek megfelelőleg imával kezdődött; Sulyok István nagytiszteletű esperes úr költői képekben gazdag, szívet, lelket igaz mély áhitatra hangoló imájával. Istenhez, a mindenség hatalmas Teremtőjéhez intézett művészi szépségű beszéd ez, melyben az események súlya alatt megdőbbsen lélek, érző szívű ember esdekel az örökké változhatatlan kormányzóhoz, a békesség és szeretet fejedelméhez, hogy a körülöttünk viharzó világháború tüztengerében óvja meg a sokat szenvedett magyar népet, a vérről áztatott magyar földet és egyházunkat minden veszélytől, takarja el, fedezze be irgalmának palástjával.

Az ima után a megnyitó beszéd következett. S míg nagytiszteletű esperes urunk beszélt, az öreg megyeház ablakain beszűrődő tavaszi napsugarakon lelkünk előtt képek vonultak el, hajlott korú, könnyező szemű tisztos matrónák, édes anyák, őszbecsavarodott hajjú, bánatosan komoly nézésű édes apák, kik gyermekeik, az ország ifjúsága miatt aggódnak: síró gyermekek, éjszótét fekete ruhájú hitvesek, kik a családapák után epednek. Talán az a búcsúóhaj hozta oda őket, mely, mint — nagy-

tiszteletű urunk mondta — minden pillanatban ezrek és ezrek ajkáról száll a csatatérről a magyar róna felé.

Élet-halál harcot vívunk, ez pedig azt hozza magával, hogy a békés munka szünetelésével, a nemzeti fejlődés is egy időre szinte megakadt, vagy csak nagyon lassan haladt előre — halljuk tovább fejtegetni. A rombolás, a pusztítás szelleme jár közöttünk s így aztán nem esoda, ha még a kulturának már meglevő kincsei is napról-napra pusztulnak. A gond szaporodik minden téren. A gondok alól az egyház sem képes kivonni magát. Az anyagi helyzetünk gyöngült különösen. A rendkívül rossz gazdasági viszonyok között lefolyt előző 3 év után, a mostani nehéz időkben még csak reményünk sem lehet a javulásra. A természet későn bontakozik, az abnormis időjárás miatt a termőterület egy része víz alatt, a munkások százai pedig a véreskezű Mars szolgálatában állanak. Mikor következik el a béke, a nyugalmas fejlődés napja? Erre a kérdésre ma még a próféták sem tudnának feleletet adni! A feltett kérdésre gránátbűgös, sraphnellrobbanás felel. Keserű tapasztalat továbbá ennek a mondás igazságának a beteljesedése „inter arma silent musae!“ Az idők súlyát megérezte egyházunk egyeteme, de különösen megérezték az iskolák. Miniszteri rendelet menti fel a tanulókat a magasabb osztályokban, az iskola rendes látogatása alól s így még ahol szigorúan veszik is, ott sem képesek az iskolázást rendszeren betartani. Több helyen pedig az iskola még sem nyílt.

A reánk nehezülő megpróbáltatásnak van a sok rossz között egy vigasztaló vonása s ez: a már-már elhalványuló ethikai-érzésnek új erőre ébredése. Az ethikai érzéssel mélyebb lett a vallásos érzés is. A templomok teltebbek, az énekek igazabb érzéssel zengenek, az imák forróbb áhitattal szárnyalnak az ég felé, mint valaha. És ez megnyugtat, mert azok a népek, melyek e nagy lelki kincsek hatása alatt, a megpróbáltatás ideje alatt összeforrtak itthon és a harcmezőn egymás segítésében, ügyök diadalmas végét remélhetik. Megtörténhetik, hogy a szomorú hírek hallatára, mi itthonlevők, könnyező szemekkel tekintünk észak és dél felé, bizalmunknak azonban nem szabad megrendülnie ekkor sem, mert a várakozás teljes idők után eljő az óra, amikor gondtól, aggodalomtól megszabadult lélekkel öröm énekekben zengünk halleluját a mi erős várunkhoz, szabadításunk Istenéhez!

A beszédet és imát jegyzőkönyvébe foglalja és külön lenyomatban készítetteti el az egyházmegye.

A megnyitó beszéd után az esperesi időszaki jelentés következett. Röviden, tömören számolt ez be, az egyházakban az őszi gyűléstől idáig történt mindennemű változásról.

Meleg szavakkal vesz búcsút a nyugalomba vonult Szemes László biharszentjánosi lelkésztől, kinek érdemeit az elismerés szavaival koszorúzza. Engi Ferenc ártándi igazgató-tanítótól, kiről megemlíti, hogy az első között is első volt.

Áldás kívánással bocsátotta el új otthonukba egyházmegyénk kötelekéből eltávozott Dr. Gyenge János és Csernák Béla lelkészeket, utóbbinak megüresedett helye, a jegyzői tisztség betöltendő, a választást a közgyűlés elrendelte.

Hazafias lendülettel emlékezett meg hadra kelt tanítóinkról.

Az esperesi időszaki jelentés, mely a gyűlés tárgysorozatának a gerincét képezte, meghallgatása után az újonnan választott tanácsbíró Konrád Géza váradlesi

lelkészt iktatta be a közgyűlés, aki a vele szemben megnyilatkozott bizalmat választékos szavakkal köszönte meg.

Új tisztséget nyertek a már meglevők mellé Lévay Mihály nagykeréki lelkész, tanácsbíró, és Szegedi Lajos tanácsbíró. Számvevőszéki tagokká lettek: Molnár Vince és Szücs László lelkészek.

Megerősített a közgyűlés állásában öt újonnan választott lelkészt névszerint: Juhász Sámuel (Furta), Molnár Zoltán (Kismárja), Balajti Jenőt (Biharpüspöki), Könyves Jánost (Szentjános) és Baka Bélát (Mezőtelegd).

A lelkészek megerősítése után az újonnan választott tanítók tették le a hivatali esküt.

A tárgysorozat többi pontja felett, melynek egy jelentékeny részét a betérjesztett számadások képezték, gyorsan siklott tova a közgyűlés.

Eppen ilyen könnyedén végzett számos felelősséggel, némelyeknek, ahol az ügy úgy kívánta, helyet adva, többeket pedig visszautasítva.

A negyvenhat pontból álló tárgysorozattal már déli órákra végzett a gyűlés, mely az esperes berekesztő szavaival, az esperes és az elnökség lelkes éltetésével ért véget. A gyűlés után bankett volt.

Nagyszántó, 1915 március 29.

Bodnár Gábor,
lelkész.

IRODALOM.

Könyvismertetés. „Beszédek és imák háború alkalmakra.“ Összeállította Dr. Lencz Géza theol. tanár a debreceni egyetemen.

(Folytatás.)

„A mi háborunk“ cím alatt (Zsolt. 46; 2—4, 7—12.) Révész Kálmán kassai esperes rövid alkalmi buzdítást nyújt.

Román Ernő alsózsolcai lelkész Ezsaiás 41, 10. nyomán szövegű jó beszédet ad: „Segíts magadon, Isten is megsegít“. Hazaszerető szívének, bizodalmanak színes gondolataiban a haza iránti kötelességet sürgeti a harcbatávozók („Ha lehull a két kezünk is, ha mindnyáján elveszünk is, mi vesszünk el, ne a haza!“), mint az itthon maradtak részére, kik lépjenek be az üresen maradt helyekre s egymásnak terhet hordozzák.

Következik Sándor István kegyesegyházai lelkész predikációja „Miért van hadakozásnak ideje?“ Pred. 3. 8. alapján. Felelet: Isten akaratából, nekünk javunkra, hogy az eddigi hazug békében ne senyedjünk tovább; hogy háborgásba hozza a néptengert, annak minden része jusson tiszta levegőre, érintkezzék ő vele; hogy erősüljön az igaz békesség, az Istennek országa s a krisztusi evangélium alapján helyezkedjünk el. Gond. fegyelem látszik rajta.

Ez mondható Soós Károly bucsi lelkész „Ketős fegyver“ c. (Zsolt. 27. 3.) művere. Szól a bátorság- és bizalomról. A gyáva Absolonok nem hiszik, hogy Isten megsegíthetné őket, az elbizakodott góliáthok úgy látják, hogy Istenre nincs szükségük; a Dávidok pedig bíznak és Isten nem hagyja el őket. Nagyon nem ölel fel, de feleslegesen sem mond s a beszéd sem a 10-ik határban jár a textustól.

Isten ígérete a harcolókhöz. (V. Mózes 20, 1—4.) Szabó Lajos hadházi esperes. Elő- és utóimával. A bé-

kesség temploma felgyújtva, rémes a kavarodás. Aggodalmas kérdéseinkre szent lelkéinkben a felelet: „Mikor hadba menendész stb. ne félj!“ Isten a mi igazságunk fejében harcol velünk és tart meg. A háború — ha nem pusztítás, rombolás, védtelenek elnyomása a célunk, hanem a haza megoltalmazása, irgalmasság, szeretet — nem bűn, hanem kötelesség. A végső diadal az igaz ügy harcosaié lesz! Imádságai kedvesek, színesek. A nyugodt lélek érzi ki az imádság és beszéd minden sorából. Aki maga nyugodt, az megtudja nyugtatni hiveit is, tehát a hatás, az építés — ami fő — kétségtelen.

Háború után minden jó (Jerem. 32, 42, 43.) Szuhay Benedek sajkópólnai lelkész. A versirással is foglalkozó embertől méltán megvárt, szemléltető, élénk leírás jellemzi, a nála már megszokott tüzes lelkese-déssel. Tárgyát egy percre sem téveszti szem elől, erős hitből táplálkozó biztatásaira szinte testbe öltözik előtünk a magyar nemzeti boldogabb jövő, amikor közelebb lesznek egymáshoz a szívek.

A mi háborúságunk Istentől vagyon. (Jerem 34, 42.) Tariska Sándor kölcsei lelkész. Ugyanazt tárgyalja, mint az előbbi beszéd, csak nem annyi erővel.

„Ne ölj“ (II. Mózes 20, 13.) cím alatt Dr. Tüdös István miskolci püspök tartalmas, komoly beszéde következik elő- és utóimával. Mélyenjáró alapos fejtegetésében tiszta látását nem engedi semmi által befolyásoltatni s érdekesen és nyomós okokkal bizonyítja, hogy a háborúban is áll a parancs: „Ne ölj!“ az életoltás itt is az isteni parancs megszegése; de viszont az élet-öztön törvényének köteles mindenki engedni (önvédelmi harc) s ha a harcot az élet parancsolja — amelyben egyedül lehet a Krisztus országát felépíteni —, ezt a harcot meg kell vívni Istenért, hazáért, szabadságért a diadalomig. . . . és a Tíz parancsolattal nem jövünk ellentétbe.

„Új ég és új föld.“ (Jel. 21, 1.) Vásárhelyi Pál magyarrétfalui lelkész. Hatalmas képzelő erő nyilvánul beszédében, öröm követni okoskodásának logikus menetét. Az újföld: az újjászületett családi szeretet, az új ég pedig: az újjászületett vallásosság. A bibliának szépségei az abból vett pompás idézetek teszik kerekké jó tollal megírt predikációját.

(Folyt. köv.)

Nagy Márton
szerepi ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A főiskolai igazgatótanács ülése.** Folyó hó 7-én tartotta a főiskolai igazgatótanács dr. Baltazár Dezső püspök és gróf Degenfeld József gondnok elnöklése alatt az egyházkerületi közgyűlést megelőzőleg ülést. A rossz vonatközlekedés dacára a vidéki tagok is szép számmal jelentek meg a gyűlésen. Mely fájdalommal emlékezett meg a gyűlés három elhunyt tanácsagról: Horthy Szabolcs, Heimecz József gondnokokról és Jászi Viktor egyetemi tanárról. Dr. Kun Béla, aki a jegyzői tisztséget mindig oly kiváló precizitással és szakértelemmel töltötte be, sok elfoglaltatására való tekintettel, az igazgatótanács-jegyzői állásról lemondott. Helyére dr. Pokoly József egyetemi tanár választott.

A különféle adományokról szóló jelentés után az egyetemre ki nem nevezett két tanár ügye tárgyalatott. Az egyiket az elnökség már régebben kinevezte könyvtárnoknak s a tanárképző igazgatójának, a másik pedig Máramarosszigetre választatott meg jogtanárnak. A patrisztikai tanszék felállítása az egyetemen mindaddig nem eszközölhető, míg a főiskolának évi 60—60 ezer korona fizetéssel kell hozzájárulni az egyetem fenntartásához. — Márk Endre volt kollégiumi ügyész érdemeit s kiváló szolgálatait az ülés jegyzőkönyvében örökíti meg. — Dr. Varga Zsigmond könyvtárnok s docens fizetését 2400 koronáról 4000 koronára emeli azzal az elkötelezéssel, hogy a lelkészképző-intézetben heti 4 órát tartson. Ezen kiváló képzettségű s törhetetlen szorgalmú kartársunk előléptetésén, akitől lapunk újjászervezésében is sokat várunk, csak örvendeni tudunk a legnagyobb mértékben. — Részvétellel emlékezett meg az ülés Roncsik Lajos pénzügyi bizottsági elnök haláláról, akinek helyére Márk Endre polgármestert választja meg. Sok szóra adott okot az akadémiai, most már egyetemi internátus, amennyiben ezen intézmény részint az építkezésből, részint azon körülményből folyólag, hogy helyiségeinek nagyobb része katonai kórházzá foglaltatván le, eredeti céljaira az iskolai évben nem használható, rendkívül kedvezőtlen anyagi helyzetben van. A theologiat fakultásnak a promotio joga még mindeddig nem adatott meg, amiért ez ügy sürgős intézkedésre szorul. Az igazgatótanács javasolja az egyházkerületi közgyűlésnek, hogy kollégiumi igazgatónak 6 évre dr. Kun Béla, a lelkészképző igazgatójává Kiss Ferenc, a tanárképző igazgatójává dr. Mitrovics Gyula, a bölcseleti szeminárium vezetőjévé dr. Pokoly József és a jogi szeminárium vezetőjévé dr. Tóth Lajos választassék meg. Az igazgatótanács, hosszas vita után, a lelkészképző igazgatójának előterjesztésére úgy határozott, hogy a theologusok jövőben csak a Nagytemplomban és Kistemplomban teljesítenek istenitiszletei szolgálatot. — A debreceni református főgimnáziumnál megüresedett német tanszékre első helyen dr. Benigni Gyula, az I. magyar-latin tanszékre Barcza József, a II. magyar-latin tanszékre Dékány Sámuel jelöltetett. A tanítóképző-intézet igazgatójának részletes jelentése kapcsán az ülés meggyőződést szerzett azon nehézségekről, amelyekkel ezen intézet azon iskolai évben a rendkívüli körülmények között küzdött. A háborúban elhunyt Kovács István tanszékére első helyen Nagy Imre kiskunhalasi református főgimnáziumi tanár jelöltetett. Az intézet rendtartásának 13 év óta húzódó ügye az elintézés felé közeledik, amennyiben a Rendtartás elkészült s csak még a szükséges felülvizsgálaton kell keresztül mennie. Kiss György gyakorlóiskolai tanító azon jogos kérése, hogy fizetési fokozatba osztassék be, a pénzügyi bizottsághoz tétetett át. A könyvtári és egészségügyi bizottság jelentése zárta be az ülést.

— **Dr. Baltazár Dezső püspök a német-magyar közeledésről.** Dr. Pályi Ede főszerkesztő a Lipcsében megjelenő „Zwischen Krieg und Frieden“ című gyűjteményes vállalatban „Deutschland und Ungarn“ címmel érdekes röpiratot adott ki. Ezen röpirat közli Csernoch, Prohászka és Baltazár leveleit. Dr. Baltazár Dezső püspök a német-magyar közeledésről levelében így szól: „Allami önállóságunknak érintetlen hagyása mellett minden kapcsolatnak lelkes híve vagyok, ami közöttünk és Németország között létesíthető. Erőteljes gazdasági és lelki közösséget kell Németországgal létesítenünk; mert

nézetem szerint is az lesz az európai béke legerősebb biztosítója. Apostola leszek annak is, hogy minden magyar ember tanuljon meg németül. A német nyelv tudásától nem féltem nemzeti egyéniségünket, mint ahogy egy szláv sem felejtett el szlávul beszélni és érezni, aki pedig tudja a német nyelvet“. Valóban régen hangsúlyozzuk, hogy a mi egyéniségünknek a komoly német kultúra felel meg a legjobban s ezen kultúra megközelíthetése végett okvetetlen szükségünk van a német nyelv elsajátítására.

— **Prohászka Ottokár és a protestantismus.** Tudvalevőleg Prohászka, Székesfehérvár püspöke soha sem szokta eltúlkolni a protestantismus iránt való rokonszenvét. Erről meg győződhetik különösen az ember néhány évvel ezelőtt megjelent „Modern catholicismus“ című munkájában. Itt nyíltan kifejezi, hogy a katolikuskoknak el kell fogadnia azt, ami jó és helyes a protestantismusban. Most pedig dr. Pályihoz intézett levelében erősen hangsúlyozza, hogy a katolikus egyház és a protestáns keresztyénség egyesüljön a lelkiismeret megsemmisítésére irányuló törekvésekkel szemben. Valóban itt az ideje, hogy e két felekezet minden alkalmat megragadjon az egymáshoz való közeledésre. Csak most látjuk ez öldöklő háborúban, hogy mi keresztyén magyarok, bármily felekezethez tartozunk is, mennyire egymásra vagyunk utalva. A most folyó háború egyik maradandó hatása lesz a magyar keresztyén társadalom megerősödése s szilárd összetartása.

— **Német sebesült katonák a debreceni kollégiumban.** Egy pár hét óta néhány német sebesült katona van a kollégiumban, akik a mi hazánkért ontották véréket a Kárpátokban. Egy része könnyebben sebesült meg s már fent jár. Ezek rendkívül érdeklődnek minden iránt, ami a kollégiumban van. Köztük vannak tanítók is, akik felkérték a tanítóképzői igazgatót, hogy egyik-másik előadáson megjelenhessenek. Természetesen kérelmök teljesített. Érdekes, hogy mily barátság fejlődött ki ezen német katonák s a mi tanítóképző-intézeti növendékeink között. Együtt zenélnek a zeneteremben, együtt társalognak, a mi növendékeink magyarul, ők németül. De azért pompásan megértik egymást. Gyakran látni az utcákon, amint növendékeink közre fognak egy német katonát s úgy sétálgatnak. Ezen különböző nemzet fiainak a barátsága legjobban mutatja a mi jövőbeli viszonyunkat Németországhoz.

— **Ezer kalács. Husvét a Katona-Otthonban.** Ebben a nehéz és szűk világban csodaszép és gazdag husvétünnepet ült a debreceni Katona-Otthon. Azzá tette két magyar város lakosságának áldozatkészsége és szeretetteljes gondoskodása. Hajduböszörmény városa és Derecske mintegy 1000 drb ünnepi kalácsot, 3000 drb piros tojást küldött be az Otthonnak. Ehez járult a debreceni hentesek ötven kilónyi sonka és felvágott adománya. Még fejedelemnek sem volt ilyen terített, gazdag táblája és meleg husvétja, mint a debreceni szegény polgár katonáknak. A sok kalács táblás, ablakos, koszorús, fonott, síma, diós, sonka, szalámi, lábszárcsontok, kolbász, az asztalokra felrakva ritka látványosságot nyújtottak. Meg is nézte ezt a magyar vendégszeretetről, áldozatkészségről és gazdagságról tanúskodó drágalátos, kíváncsú csendeleti képet maga Márk Endre polgármester is, ki elismeréssel adózott a hajduböszörményi (ők adták a nagyobb részt) és derecskei magyaroknak. Zoltai Lajos, a mi derék régészünk pedig mint valami Attila kincset, rögtön le is fényképezte. Bakos Tibor, a kollégium festője pedig lefestette. (Ő fes-

tette a Katona-Otthon emlékkönyvének szép akvarell címképét is.) Kivánatos volna e képet, a csoda kalács kollektióról szóló történetet a Vasárnapba is bele tenni és valamelyik külföldi képes lapba is közreadni. Hadd lássák, hogy szívünk és kamaránk is milyen gazdag, hadd hallják és hadd olvassák, hogy milyen meleg szeretettel vesszük körül katonáinkat. A harctéren levőknek úgy sem küldhettünk semmit, hát azokat, akik még nem mentek a harctérre, vagy már megjöttek onnét, a sebesült magyar és német katonákat megvendégeltük. Mert ő rájuk, a mi vitéz szövetségeseinkre is gondoltunk. Husvét napján ünnepi örvendéssel törtük meg nekik a sok szép böszörményi és derecskei kalácsot. Meleg ünnepi beszédben sem volt hiány, melyet az Otthon igazgatója, lapunk szerkesztője mondott. Adtunk belőle mindenkinek, aki az Otthonban megjelent (1000-en felül voltak, közel a 2000 felé), hozzá 1 csésze meleg jó teát és 10–15 deka sonkát. Mint az őskenyérről s két hallal való megvendégelés alkalmával történt, a lakoma végével még sok kosár készlet maradt. Ezeket az Otthon úrnője a kollégiumbeli sebesültek közt osztotta szét. (Ezek még tojást is kaptak.) Még így is maradt a gazdag áldásból és a husvétra gyűlt adományokból. Ebből viszont a DMKE kórháznak és a Reáliskolai németeknek juttattunk. Igazi husvét csoda ez, ami most Debrecenben történt. A hajduböszörményiek hite, meleg hazaszeretete s a derecskeiek áldozatkészsége tette azzá. Méltó, hogy feljegyeztessenek ezek a világháborús napoknak eseményei között. Ragyogó husvét ilyen szomorú nehéz időkben; áldott vendégség ilyen szigorú körülmények között! Bizonyosság a magyar nép és vidék kiapadhatatlan áldozatkészségéről, a hajdúság és Derecske kifogyhatatlan gazdagságáról. Ilyen volt a debreceni Katona-Otthon husvétja. Fénysugar az éjszakában, hűbajos sziget a megpróbáltatások tengerében, aranyos szivárvány, mely szebb, boldogabb időket mutat.

— **Andrássy Kálmán és az igehirdetés.** Andrássy Kálmán lelkészársunktól már nagyon sok szép és okos dolgot olvastunk, de talán valamennyi között legmegragadóbb az a fejtegetése, amelyet a „Lelkészegyesület” legközelebbi számában „Egy bibliai rejtély” cím alatt közöl. Tiszta, világos gondolkozással kimutatja itt az újabb időben egyes feltűnni vágyó egyéneknek divatozó igehirdetés tarthatatlan, absurd voltát. Miből áll ez a modern igehirdetés? Cifra szavakból összetakolt mondatok zürzavarából, amelyeket, ha szétboncolunk, mint a mozaik omlanak össze. Tudatlanokat, járatlanokat megtéveszthetnek ezek a csengő-bongó szavak, de a hozzáértők megdöbbennek az üres semmiség miatt, amelyet a cifra köntös eltakar. Isten örizzen attól, hogy az Ady-mus az igehirdetésben is lábra kapjon. Andrássy Kálmán lelkészársunktól szívből gratulálunk, hogy a jelzett irányú igehirdetés helytelen voltát leleplezte s a fenhéjázásra alapított üres szavakat a magók értékére szállította le. Mi a Krisztust akarjuk prédikálni nem az érthetetlen semmiséget.

Helmecey József. Mély fájdalommal közöljük lapunk olvasóival a szomorú hírt, hogy Helmecey József orsz. képviselő, a nagybányai ref. egyházmegye világi elnöke, hosszas betegeskedés után meghalt. A derék, rokonszenves és kiválóan népszerű ember halála valóban nagy veszteség a hazára, az egyházra, a közügyre nézve. Helmecey József szatmári ügyvéd, orsz. képviselő, a nagybányai egyházmegye

gondnoka, Nagypénteken délután $\frac{3}{4}$ 1 órakor, hosszas szenvedés után elhunyt. 1888 óta állott az egyházmegye szolgálatában; akkor választották egyházmegyei ügyésszé, 1903-ban tanácsbíró, 1904-ben zsinati rendes képviselő, 1906-ban gr. Degenfeld Sándor lemondása után egyházmegyei gondnok lett. Ritka lelkes világi vezérember az egyházban! Rendkívül népszerű, szeretett egyéniség. 1910-ben a krassói kerület orsz. képviselője. A koalíció előtti törhetetlen negyvennyolcas, a koalíciós korszak után Tiszának rajongó híve. — Temetése Husvét másodnapján volt, Szatmáron Széll György esperes és Boros Lajos lelkész szolgáltak fölötté. Onnan Batizra vitték a családi sírboltba, hol Soltész Elemér egyházmegyei főjegyző mondott beszédet. Legyen áldott emléke a kiváló egyházi vezérférfinak!

— **Német istentisztelet a kollégiumban.** Husvét első napján délelőtt fél 11 órakor, a főiskolai imateremben dr. Erdős József egyetemi theol. tanár a Debrecenben levő sebesült katonáknak német nyelvű istentiszteletet tartott. Az istentisztelet énekléssel kezdődött és énekléssel végződött. A brandenburgi énekeskönyvből énekelt a gyülekezet. Dr. Erdős József gyönyörű szép imákat s hatalmas beszédet mondott, amely mindnyájunk lelkében, akik ott voltunk, mély benyomást hagyott hátra. A jelenlevő német katonák szemeiben könnyek csillogtak, amidőn hazájok nyelvén hallották hirdetni a feltámadás győzelmét, Istennek a legnagyobb szükségben való hív segítségét.

— **Tájékoztató a debreceni reform. tanítóképző intézet első osztályába felvételre.** A debreceni református tanítóképző intézet első osztályába 40 olyan éptestű, egészséges, zenei hallással bíró tanuló vétetik fel a következő 1915–16-ik iskolai évre, ki 15-ik életévét betöltötte s a középiskola négy osztályát, vagy a felsőbb népiskola három osztályát sikerrel elvégezte. Ez utóbbiaknak felvételi vizsgát kell tenniük. A kérvényeket május 31-ik napjáig kell beadni az igazgatóságnál. Ehez mellékelni kell: keresztlevelet, hatósági vagy a debreceni reform. főiskolai orvos bizonyítványát, himnizációs (újraoltási) és iskolai bizonyítványt, ezen kívül az iskolai jótéteményekért folyamodók szülei vagyoni állapotát feltüntető s az illetékes reform. lelkész úr által aláírt hatósági bizonyítványt. Zenei hallás tekintetében minden új tanulóknak díjtalan felvételi vizsgálatot kell tenni, a felvétel csak ezen vizsgálat sikeres kiállása esetén lesz végérvényes. Minden arra érdemes tanítóképző intézeti tanuló bentlakási és tápintézet ellátásban részesül. Lakásért, takarítási és világitási díj címén évi 12 koronát kell fizetni. A tápintézeti étkezés reggeliből, ebédből és vacsorából áll. A fizetendő díjak 4 fokozatban a következők: 60 kor.; 140 kor.; 200 kor.; 300 korona egész iskolai évre. Bővebb felvilágosítást ad az igazgatóság.

— **Háborús estélyek Karcag városában.** Aki Debrecenből Budapest-felé, vagy Budapestről Debrecen-felé átutazik a karcagi állomáson, észreveheti, hogy ott fehérköpenyeges leányok és fiatal-asszonyok párolgó jó levestel, hússal, teával s több efféle tápláló- és üdítő dolgokkal vendégelik az átutazó sebesült hősöket. A vasúti hadi konyha élén a karcagi kir. közjegyző dr. Elbel Tibor neje, egyik hajdúváros kalvinista polgármesterének leánya, buzgólkodik fáradhatatlanul. E hadi konyha, bár célszerűségi okokból vörös-kereszt jelvény védelme alatt működik, tisztán és pusztán társadalmi közjótékonyaságból tartja fenn magát a nyár utója óta. Hogy a konyha

mellett a közönség rokonszenve nem csak népszerűsítve, de állandósítva és szervezve legyen, karácsonykor *Nádasdy József* állomásfelügyelő, reformatus egyháztanács-tag — kit ép akkor választottak meg városi tisztviselővé — felhasználva a karcagi kunoknak személyébe helyezett bizalmát, az átutazó sebesült katonák megvendégelésére létesült vasúti hadi konyha javára jótékony célú felolvasó estélyeket kezdeményezett. Az estélyekre már kezdetben annyira tódult Karcag város népe, hogy ha a város legnagyobb terme, az Iparos Otthon diszterme kétszerre nagyobb lett volna is, mint tényleg amilyen nagy, még akkor sem fogadhatta volna be az érdeklődőket. *Nádasdy József* a népköröket mozgósította a rendezésben való részvételre s eltalálta módját a sikernek. Két-két kaszinó együttes vezetősége mindig két-két estélyt adott egymásután következő két vasárnap este 6 órától 7-ig (néha 8-ig!). Majd az A. M. K. E. (Alföldi Magyar Közm. Egylet) karcagi fiókja, később a „Városi Daloskör” is szerepelt a kaszinók élén a rendezés körül. Utóbb ismét csak *Nádasdy József* vette kezébe az ügyet s igen szép estélyt rendezett az „*I. Függetlenségi Népkör*” és az „*I. Általános Munkásnépkör*” együttes vezetőségével mult hó 28-án, vasárnap este 7 órától 9 óráig a város háza közgyűlési termében, melyen Karcag város férfi- és női közönsége, kor- és rangkülönbösg nélkül szakadó eső dacára szép számban megjelent. 1. „Isten áldd meg a magyart!” — harmónium vezetéssel énekelte az egész közönség. 2. Megnyitó beszédet mondott *Fazekas Gyula* főgimn. vallástanárs. 3. Szavalt *Gyura Karola* földm. isk. tanítónő. 4. „Harci nóták” címen („Idegen országban dörögnek az ágyúk”, „Megásták egy huszár sírját”, „Mindnyájunknak el kell menni”) magánéneket adott elő *Hemző Lajos* ref. főgimn. tanár. 5. Felolvasott az ősmagyar életből *Madarász Imre* ref. lelkész. 6. „Háborús énekek”. Írta és énekelte *Kádár Imre* városi számvevő. 7. Szavalt *Szabó Béla* felső kereskedelmi isk. tanuló. 8. Kuruc nóták, magyar dalok. Hegedűn játszotta cigány kísérettel *Nagy Lajos Béla* postatiszt. 9. Szavalt *Bezdédi Kis Sándor* nyilvántartó. 10. Záró beszédet mondott *dr. Nyitrai Pál* orvos. 11. „Hazádnak rendületlenül” harmónium vezetéssel énekelte az egész közönség. — A nagy termet teljesen megtöltő érdeklődő közönség minden szereplőt lelkes éljenzéssel s tapsal jutalmazott. Husvét másodnapján *Nádasdy József* ugyancsak e két kaszinó együttes vezetőségével még egy ilyen műsorú estélyt rendezett s ezzel bezáródott a Karácsonytól Husvétig tervezett sorozat. A munkaidőre való tekintettel ezután már csak hónaponként vagy kéthetenként lesznek majd estélyek. Ezideig minden alkalommal „telt ház” előtt működtek a lelkes szereplők s hétről-hétre szépen összekerült a hadi konyha minden szükséglete. Kálvinista presbyter, kálvinista tanárokkal, tanítókkal s lelképásztorokkal vezette e sikeres estélyek ügyeit. Megérdemli tehát, hogy itt szóvá tegyük. A legelső estélyen az egyházi s társadalom-politikai cikkeiről jól ismert *dr. Kaesóh Lajos* gyóni ref. lelkész (karcagi fiú!) volt a vendég szónok s rendkívüli hatást ért el szülővárosában; a befejező estélyre pedig *Keresztessy Károly* tiszaszentimrei ref. lelkészt kérték fel, kinek személye iránt egy pár ottani szerepléséből folyólag élénk rokonszenv van a karcagi népben.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Ragályok ellen

most igen alaposan kell védekeznünk, mert kolera, vörheny, kanyaró, tífus, himlő és egyéb ragályos betegségek a háboru után fokozottabb erővel lépnek fel, mint más időkben, miért is szükséges, hogy minden háztartásban egy megbízható fertőtlenítő szer kéznél legyen. A jelenkor legmegbízhatóbb fertőtlenítő szere a

LYSOFORM

szagtalan, nem mérgező, olcsó és eredeti üvegekben **90 fillérért** minden gyógyszerárban és drogériában kapható. Hatása gyors és biztos, miért is az összes orvosok betegágyak fertőtlenítésére, antiseptikus kötözéseknél (sebekre és daganatokra), kéz- és arcmosásra és ragályok elhárítására stb. mindenkor ajánlják.

Lysoform-szappan

finom, gyenge pipereszappan, 10% lysoformot tartalmaz és antiseptikus hatása. Alkalmazható a legkényesebb bőrre is; szépíti, megpuhítja és illatosá teszi a bőrt. Egy kísérlet és Ön a jövőben kizárólag ezen szappant fogja használni. **Ara: 1 korona 20 fillér.**

Fodormenta-Lysoform

erősen antiseptikus hatása szájviz. Szájbüzt rögtön és nyomtalanul eltünteti és a fogakat konzerválja. Használandó továbbá orvosi utasítás szerint toroklobnál, gégebántalmaknál és nátha esetén gurgulázásra. Néhány csepp elegendő egy fél pohár vízre.

Eredeti üvege 1 korona 60 fillér.

Az összes lysoformkészítmények kaphatók minden gyógyszerárban, drogériában. Kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve megküldjük az **Egészség és fertőtlenítés** című érdekes könyvet.

DR. KELETI és MURÁNYI
vegyészetigyrára Ujpesten

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

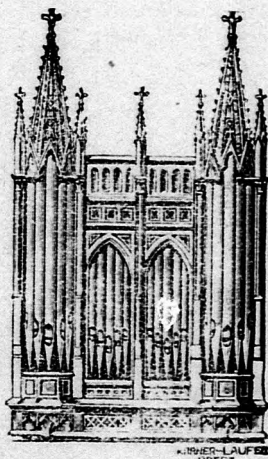

NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek- tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

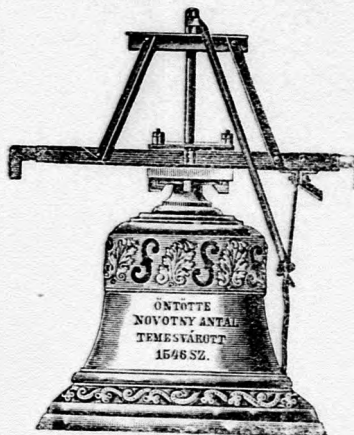
Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja a saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 827 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet- nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka- Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál- hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon millenniumi nagy- éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szere- zhetők be.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 50/15.
UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrend-
 szer szerint, golós-ládával. Biztos műkö-
 déséért még a **legnedvesebb templom-**
ban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyed-
 ségü játszás-móddal birnak és mindamel-
 lett az egyes sipok a leggyorsabb játszás
 mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
 átalakítás, javítás és hangolás a leg-
 jutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
 ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadal-
 mazott harangjait, melyek-
 kel bármely más haranggal
 szemben egy azon hang elő-
 állításánál 3—46% suly és
 ármegetakarítás éretik el.
 Kitűnő jó hang és tartós-
 ságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési fel-
 tételek.

Forgatható és igen könny-
 nyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel
 egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-
 álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre
 ala kítását, avagy azoknak esekély fölülfizetés
 mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
 — ingyen és bérmentve küldetnek. —

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
 nyek, urasztali poharak, tányérok,
 kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Rieger Ottó

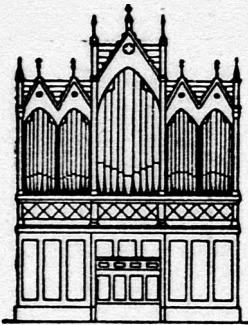
gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgona-
 gyára. — Hazánk legnagyobb orgonájá-
 nak a király orgonájának (koronázási tem-
 lom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb.
 kiállításon kitüntetve. Ked-
 vező fizetési feltételek mel-
 lett kiváló tiszta légnyomású
 csőrendszerü (pneumatikus)
 tartós nemes hangú orgo-
 nákat szállít.

**40 év óta 2000-nél több
 orgonát szállított, közte a
 „KIRÁLY ORGONÁJÁT“**

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb
 orgonája.** 80 változatu villanyerőre berendezve.
 Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsé-
 keltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal
 tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen
 szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás
 óta 2000 orgonát szállított.